FORUM

YURTTA DÜNYADA SOSYALİST FORUM

köprünün altı diken

ONBEŞ GÜNDE BİR, PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKAR

2 MART 1970 — SAYI : 375 (2) — 150 KR.

reşit güçkıran

abidin dino

yaşar kemal

balaban

samim kocagöz

ayşe nun

bedrettin cömert

hasan hüseyin

sosyalizm meseleleri: 2
mehmet ali aybar

gözlem

Sağlık durumu gündengüne iyiye gitmekte olan Mehmet Ali Aybar'ın tedavisi, Yüksek İhtisas Hastanesi'nde bitmiştir. Aybar, evinde dinlenmek üzere, 26 Şubat'ta hastahaneden çıkmıştır. Doktorların başlıca şikâyeti, ziyaretçilerin çokluğudur. Aybar, bu sayıdaki «Yaşadıkça» yazısını hastahanede, yatağında yazmıştır. Resimde Aybar, bir Orta Anadolu gezisinde, köylüler arasında görülmektedir.

Öte yandan, DİSK'in, 13 - 15 Şubat günlerinde İstanbul'da toplanan III. Olağan Genel Kuruluna çağrılan Mehmet Ali Aybar, Kongreye çektiği teşekkür ve başarı telgrafında, rahatsızlığı nedeniyle çağrıya uyamadığını belirtmiş ve özetle şöyle demiştir :

«Mücadeleniz iki yönlüdür. Biri işverenlere karşı, haklarınız için; öbürü kendi içinizde, sizi savunur görünüp yolunuzdan saptırtmak isteyen birtakım çokbilmişlere karşıdır. İşinizin başına kendiniz geçin, birtakım sahte ideologların telkinlerine kulak vermeyin.»

DİSK Genel Kurulu ise Aybar'a aşağıdaki telgrafı çekmiştir :

«Sayın Mehmet Ali Aybar
TİP İstanbul milletvekili
Yüksek İhtisas Hastahanesi - Ankara

Bugün 13 Şubat. Yâni Türkiye İşçi Partisi'nin ve Konfederasyonumuzun kuruluş yıldönümü. Kongremizi yaptığımız şu günlerde geçirdiğiniz rahatsızlıktan ötürü aramızda bulunamamanızın üzüntüsü ile doluyuz. Yıllarca Türk sosyalizminin liderliğini yapan size Kongremiz sağlık, saadet ve mutluluklar dilerken, beraber mücadele edeceğimiz günlerin yakın olduğu inancı ile tüm delegelerin içten sevgi ve saygılarını sunarım.

DİSK, Üçüncü Merkez Genel Kurulu
Divan Başkanlığı»

● Tedavi için önce Amerikan hastahanesine, sonra da Gülhane hastahanesine kaldırılan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, basına hergün «Tağmaç'ın sağlık durumu çok iyi» şeklinde haberler verilmesine rağmen, üstüste iki kalın barsak ameliyatı geçirmiştir.

● Bolivya'da tutuklu bulunan Che Guevara'nın arkadaşı fransız düşünürü Regis Debray'nin sert eleştirisi, «ilerici» Bolivya hükümetini zor duruma sokmuştur. Bilindiği gibi, askeri bir oldu-bittiden sonra devrimci ve emperyalist reformlar yapmayı vaadeden hükümet adamları, ne Regis Debray'yi hapisten çıkarmışlardır, ne de yüzlerce Bolivyalı köylü devrimciyi... Devrimin askeri güçlerle başladığı ülkelerde, yıllardan beri bu uğurda savaşmış devrimcileri hapishanelerde unutmak, ya da yeniden onları hapse atmak âdet olmakla beraber, bu tutum, değiştirilmesi gereken bir «töre» niteliğindedir. İlkel bir sivil-asker ayrılığı yerine, belirli prensipler etrafında birleşen sivil-asker dayanışması, sosyalizme yönelmiş memleketlerde gerçek bir anti-emperyalizmin tek ölçüsüdür. Asıl sorun, halkın bu eyleme katkısıdır.

● «New York Times» gazetesi, Amerika'nın artık Çin ile diplomatik ilişkiler kurmasını, Birleşmiş Milletler'e alınmasına engel olmamasını, ticari ve turistik alışverişlerin, «hiç değilse Sovyetler Birliği ile varolan seviyeye ulaştırılmasını» öngörmektedir.

● 1969 yazındanberi, İtalyan emekçi sınıflarının kararlılığı ve yılmayan birliğiyle devam eden ağır sanayi işçileri grevi, 1969 sonunda, işçilerin büyük zaferiyle sonuçlandı. İşçilerin, yeni hayat koşullarına uygun, daha insancıl bir toplu iş sözleşmesi istekleri, araya Donnat Cattin gibi ilerici bir Çalışma bakanının da arabulucu olarak girmesiyle, gerçekleşti. İşveren, işçilerin hemen bütün işteklerini kabul etmek zorunda kaldı. İşçiler, istedikleri oranda ücret artışı, hastalık ve izin gibi konularda memurlarla aynı işlemi görmek hakkından başka, fabrikada toplantı yapmak gibi bazı önemli sendikal haklar da elde ettiler.

● Venezüella'da silahlı Millî Kurtuluş Güçleri başkanı Douglas Bravo, , ilk defa olarak Castro'ya çatmış, onu, «Milletlerarası proleterliği» bırakmış olmakla suçlamıştır. Douglas Bravoya göre, «Güney Amerika Devrimci Dayanışması» kararlarına göre yapılması gereken yardım yapılmamakta, Küba kendi kabuğuna çekilip, ekonomik sorunları ile uğraşmakta, Sovyetler Birliği'nin güttüğü siyasete katılmaktadır.

Venezüella'lı devrimcinin yargıları, savaş içinde yürütülen eleştirilerin aşırılığını taşımaktadır. Bravo - Castro kavgası uzun sürmeyecektir.

● İtalya'da, gerici güçlerin bütün yırtınmalarına karşın, geçen sonbaharda Meclis'ten geçen «boşanma kanun tasarısı», şimdi de Senato adalet komisyonunda görüşülmekte. Gerici güçler, ocağı yıkılmış binlerce İtalyan ailesine, çağın gereklerine uygun, namuslu ve insanca bir hayat verecek olan bu tasarıyı geri bıraktırmak ve Senato'dan da geçmesini önlemek için, elerinden geleni geri bırakmıyorlar.

Dergimiz yönetmeni Hasan Hüseyin Korkmazgil, 1 Ağustos 1968 tarihli FORUM'da yayınlanmış olan «Turkish Police Only - Yalnız Türk Polisine» adlı yazıdan dolayı 23 Şubat 1970 günü, Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesince, TCK. nun 159. maddesinden, bir yıl ağır hapis ve dört ay da sürgün cezasına mahkûm edildi. Karar temyiz edilecektir. Hatırlanacağı üzere, Temmuz 1968'de İstanbul'a demirleyen Amerika'nın Akdeniz jandarması 6. Filo'yu protesto eden gençlerle toplum polisi arasında çatışma olmuş, öğrenci yurdu basılmış, Vedat Demircioğlu öldürülmüş, bir kısım toplum polisi, 6. Filo'dan gönderilen ve üzerinde «Turkish Police Only - Yalnız Türk Polisine» yazılı kumanyaları yiyerek, gençlere cop kullanmıştı. Yazı bu olaylarla ilgiliydi. Bilirkişi raporu, Sahir Erman'dan alınmıştır.

Russell demişti ki..

İnsanlar düşünceden, yeryüzünde, herhangi bir şeyden fazla korkarlar; yıkımdan, hatta ölümden bile fazla... Düşünce, altüst edici ve devrimcidir, yıkıcı ve korkunçtur; düşünce imtiyaza, yerleşmiş kurumlara ve rahat alışkanlıklara karşı acımasızdır. Anarşik ve yasa tanımazdır düşünce; yetkeye karşı kayıtsız, çağların eskimiş akıllılığını umursamaz. Düşünce, cehennem kuyusunun içine bakar ve korkmaz; insanı, anlaşılmaz sessizlik derinlikleriyle çevrelenmiş güçsüz bir nokta olarak görür; yine de kendisine gururla tahammül eder, evrene egemen imişcesine, sarsılmadan... Düşünce yücedir ve hızlıdır ve özgürdür; dünyanın ışığı ve insanın en büyük şânıdır. Fakat düşünce, birkaçının imtiyazı değil de birçoklarının malı olacaksa eğer, önce korkuyu silkip atmalıyız. İnsanların gelişmesini engelleyen, korkudur.

«Çalışan adamın mülkiyet hakkında özgür düşüncesi olmalı mıdır? Ya sonra, biz zenginler ne olacağız? Delikanlılarla kızların cinsiyet hakkında özgür düşünceleri olmalı mıdır? Peki, ahlâk ne olacak sonra? Askerlerin savaş hakkında özgür düşünceleri olabilmeli midir? Askerî disiplin ne olacak, peki? Düşüncenin canı cehenneme! Önyargıların gölgesine sığınalım; mülkiyetsizlik, ahlâk - dışılık ve savaşsızlık bertaraf edilmelidir. İnsanların düşünceleri özgün olacağına kendileri ahmak, tembel ve zâlim olsalar daha iyi. Çünkü düşünceleri özgün olursa bizim gibi düşünmiyebilirler. Ve ne pahasına olursa olsun, bu felâketin önüne geçilmelidir.» İşte düşünceye karşı olanlar, ruhlarının bilinçsiz derinliklerinde böyle söylüyorlar.

BERTRAND RUSSELL
(Sosyal yeniden kuruluş ilkeleri, 1916)

FORUM
Fikir meydanıdır
onbeş günlük, pazartesi günleri çıkar,
siyaset, iktisat, kültür, sanat dergisi
Sahibi ve genel yayın müdürü :
Hasan Hüseyin Korkmazgil
Sorumlu yazı işleri müdürü :
Cenan Bıçakçı
Sekreter : İsmet Hamurcu

FORUM YAZARLARI:

Mehmet Ali Aybar, Abidin Dino, Yaşar Kemal, Samim Kocagöz, Orhan Kemal, Hasan Hüseyin Korkmazgil, Güzin Dino, Ergin Eroğlu, Tilda Gökçeli, İsmail Beşikçi, Bedrettin Cömert, Azra Erhat, Sabahattin Eyüboğlu, Muzaffer Buyrukçu, Sina Pamukçu, Asım Bezirci, Metin Eloğlu, Kemal Sülker, Cenan Bıçakçı, Ali Savaşer, Galip Ataç, M. Gabay, Tarık Ziya Ekinci, Zeki Özcan, Balaban, Türker Alkan, Ruhi Su, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Lütfü Erişçi, Osman Fuat Toprakoğlu, Fahir Onger, Füsun Altıok, A. Aydın Hatipoğlu, Mahmut Baksı, Fethi Savaşçı, Kemal Aksoy, Alev Ateş, Hasan İzzettin Dinamo, Lütfi Akad, Bertan Onaran, Yalçın Öktem, Adnan Özyalçıner, Remzi İnanç, Attilâ İlhan, Arslan Kaynardağ.

YURTTA FORUM

KÖPRÜNÜN ALTI DİKEN

KEL BAŞA ŞİMŞİR TARAK

20 Şubat 1970... Saat 11.55... İstanbul'da Beylerbeyi'nde, Beylerbeyi Sarayı ile Deniz Assubay Okulu arasındaki alanda, Boğaz Köprüsü'nün sondaj makineleri çalıştırıldı, toplar patladı ve temel atıldı. O sırada hemen herkes, Günaydın Gazetesinin Demirel'lerin serveti hakkındaki yayınını düşünüyordu. Demirel'ler, son dört yılda, Vehbi Koç'tan sonra, Türkiyenin en zengin kişileri olmuşlardı. Dört yıl önce sadece 262 lira vergi ödemiş olan Demirel biraderler, bugün 87 milyon lira servetin sahibi idiler. Birkaç yıl içinde, üç devlet bankasından 26 milyon lira - Şevket Demirel'in itirafına bakılırsa, 19 milyon lira- kredi çekmişlerdi. Avrupa Yatırımlar Bankası'ndan verilen 2.5 milyon dolarlık dış kredinin yarısı Demirel'lere geçmişti. Demirel'ler, Orma (Orman Ürünlerini Değerlendirme), Terakki Kollektif (Kereste Sanayii), Haymak (Kartal'da Döküm ve Fitting Sanayii), Kuştur (Kuşadası Turistik Tatil Köyü), Göltaş (Göller bölgesi Çimento Sanayii), Pereja ve Coca-Cola gibi şirketlerin ortağı ve yöneticileri idiler. Milyonlar değerindeki Ankara Gar Alanı'nı, «el-altından», 702 bin liraya kapatmışlardı. Süleyman, Şevket ve Hacı Ali Demirel'lerin Ankara, Isparta ve daha birçok yerde milyonlar değerinde emlâkları vardı.

İşte, Boğaz Köprüsü'nün temel atma topları patladığında, herkesin kafası bu rakkamlarla doluydu. Süleyman Demirel ise, hükümet bunalımını köprü başarısıyla unutmanın ve unutturmanın gayreti içinde görülüyordu.

1 Şubat 1968 tarih ve 332 sayılı FORUM'da «Boğaz Köprüsünün Öyküsü» başlıklı bir yazı yayınlamıştık. FORUM'un o günkü tirajı içinde bu yazının geniş çevrelerce okunmadığını bildiğimiz için, yazıyı bir kez daha yayınlamakta yarar görüyoruz:

«Bu ayın -yani 1968 Ocak ayının- ortalarında Parlâmentoda, Bütçe dolayısiyle, kamuoyunun şimdiye kadar pek bilgisi bulunmadığı bir konu, «Boğaz Köprüsü» konusu, tartışılacaktır. Bu köprünün serüveni içinde neler döndüğü, hangi suların bu köprünün altından akıtılmak istendiği, öyle sanılıyor ki, bir bir ortaya atılacaktır. Bunlar arasında hiç şüphesiz, kamuoyundan yine gizli kalacak bazı şeyler de bulunacaktır. Örneğin Morrison firmasının, bu (Boğaz Köprüsü) nün yapılması konusundaki gizli çalışmaları, bu çalışmaların bir-iki yıl gizli tutulması için nasıl çaba gösterildiği, basının da bilerek veya bilmiyerek uyumasıyla, kamuoyuna tam yansıtılmıyacaktır. Bu konuda, bilinenlerle bilinmiyen bazı hususları burada açıklamak, herhalde, yararlı olacaktır.

İstanbul Boğaz Köprüsü, 1950-1960 arasında yapılmak istenmiştir. Bu, bilinmektedir. Köprünün en hızlı taraftarlarından biri, eski Cumhurbaşkanlarından Celâl Bayar'dır. Bayar'ın taraftarlığı, köprünün yapımının bir Fransız firmasına verilmesiyle ilgilidir; yoksa, Bayar'ın (köprücü) vs. olmasından değil.

1956'da bir Amerikan firmasına hazırlattırılan etüdler üzerinde çalışmalar ilerlemiş, 1958'de ise Bayındırlık Bakanlığı, İstanbul'da trafik etüdleri yaptırmıştır. Çalışmalara bunlar da eklenmiştir. Gelgelelim, 27 Mayıs Devrimi, köprü işini de olduğu yerde bırakmıştır. Böylece, 1959'da bir başka Amerikan firmasına hazırlattırılan (kafes biçimi) köprü projesi, kafeste kalmıştır!

1960'tan sonraki çalışmalar ve çabalar daha ilginç gelişmeler göstermiştir. Üç yıl süreyle çevreyi kollıyan pek ünlü Amerikan firması (Morrison), 1963'te işe girişmiş ve De Leuw Cather adlı Amerikan firmasına, parasını da kendi ödeyerek, bir (Boğaz Köprüsü Etüdü) hazırlatmıştır. Morrison'un temsilcisi, o günlerde Süleyman Demirel'dir.

İş adamı Demirel, kendini köprü işine vermişti. Kalkmış, De Leuw Cather firmasının baş mühendisiyle birlikte İstanbullara gitmiş, etüdün tamamlanması sırasında, Morrison firması tarafından yapılmış olan bir köprüyü, Portekiz'deki (Salazar Köprüsü)nü görmek için Lizbon'a kadar uzanmıştır. Süleyman Demirel'in, ayni zamanda kayınbabası olan dayısı, Londra'da bir hastanede yatmaktadır. (Hem ziyaret, hem ticaret) kabilinden, Londra yolu üzerinde deyip, Lizbon'daki köprüyü de böylece görmüştür.

Demirel köprüyü görüp incelerken, Rio De Janeiro'dan Türkiye'ye dönmekte olan Bayındırlık Bakanlığı Müsteşarı Nezih Devres de, (en kısa yol Portekiz yoludur) diyerek Lizbon'a gelmiş ve o da, Demirel'le birlikte, köprüyü bir güzel incelemiştir.

Morrison firmasının, (Aman, İstanbul'a köprü bir an önce yapılmalıdır) şeklinde tavsiyelerle dolu raporu ve Demirel'in incelemeleri, o günkü hükümetten ve kamuoyundan gizli tutulmuştur. Tam, AP iktidara geçene kadar!...

AP iktidara geçtikten, Morrison firmasının eski temsilcisi Demirel Başbakan olduktan sonra, köprü konusu yeniden ortaya atılmıştır. Önce, Demirel'in kurduğu hükümetin programına bizzat Demirel tarafından konulmuş, Meclis kürsüsünden de okunmuştur.

Ancak köprü, İkinci Beş Yıllık Plâna da konulunca, Bayındırlık Bakanlığı -ilgili olarak, Kara Yolları Genel Müdürlüğü- konunun üzerine düşmüş ve bir etüd daha yaptırmaya, köprünün neye mal olacağını araştırmaya karar vermiştir. Uzmanlar, hemen bir rapor hazırlayarak Plânlamaya vermişlerdir. Raporda, köprü etüdlerinin gereği kadar yapılmadığı, bu durumda, köprü yapmanın serüven olacağı öne sürülmektedir. Fakat bu rapor da, Morrison raporu gibi, rafa kaldırılıp gizlenmiştir. Üstelik, Morrison raporunun ilk sayfasındaki mektup da yokedildiğinden, raporun Morrison tarafından hazırlandığını id-

bunalım temeldedir

Seçimlerden dört ay sonra Türkiye, ciddî bir «hükûmet bunalımı»na sürüklenmiş bulunuyor. Bunalım, aslında yönetimde bir bozukluk, yöneticiler arasında bir çelişme olmaktan çok daha başka nitelikte, toplumumuzu derinden saran bir olaydır. Bu düzende, yeni hükûmetler kurarak bunalımı çözmek mümkün değildir. Hemen yeni seçimlere gitmekle de bunalım çözülemez. Bu bozuk seçim kanunu ile yeni seçimler, aşağı-yukarı gene ayni sonuçları verir. Hattâ, her ne çeşidinden olursa olsun, bir hükûmet darbesi de bunalımı çözmez, daha da derinleştirir. Çünkü bunalım, toplumun temelindedir ve ancak, temelden düzeni değiştirmekle çözülebilir.

Durum şudur: görevini yitirmiş, çürümüş egemen sınıfların temsilcileri iktidardadır. Bu cüce politikacılar, acizlerini de, görevlerini yitirdiklerini de bilmektedirler. Toplumumuz, bir dönüm noktasına gelmiş bulunmaktadır. Egemen sınıflar, bugünkü üretim ilişkileri içinde, Türkiye'nin üretici güçlerini geliştiremez duruma düşmüşlerdir. Ne var ki, emekçi kütleler, kendisinin iktidar olması lâzımgeldiğine henüz inanmamıştır. Biz sosyalistlere, onları buna bir an önce inandırmak görevi düşmektedir. Halkla alışveriş kurma işi, halka ışık tutma ve halktan ışık alma işi zahmetli bir iştir. Devrimin güçlüğü de buradan gelmektedir.

Evet, egemen sınıflar, tarih plânında artık görevlerini yitirdiklerini bilmektedirler. Süleyman Demirel, hükümeti kursa da kurmasa da, işler yürümiyecektir. Bunu kendisi de bilmektedir. Bu acze düşme, objektiftir. Demirel'in yerine bir başkası, AP yerine bir başka parti hükümeti kursa, onlar da işleri yürütemiyeceklerdir. Bu politikacılar, sınıf olarak iflâslarının bilincindedirler. Ama, böyledir diye, «Partilerin hepsi de sağ partilerdir; hangisi iktidara gelirse gelsin, durum değişmez» veya «bunalımın kökünde ekonomik nedenler yatıyor; ekonomi değişmedikçe hiçbir şey değişmez» gibi yuvarlak lâflarla işi geçiştirmek de yanlıştır. Şüphesiz, koalisyonla veya tek başlarına bugün iktidara gelebilecek durumda olan partilerin hepsi de sağ kuruluşlardır. Ama, iktidarda bir değişiklik, sosyalizm için mücadelede gene de önemli sonuçlar doğurabilecek bir olaydır. Hattâ kişilerin değişmesi bile önemlidir.

Bugünkü «hükûmet bunalımı», 1964'deki hükûmet bunalımına benzetilemez. Olaya yüzeyden bakanlar, gözlerini 41'lere ve «milletvekili avı»nın gelişmesine dikmişlerdir. Bunlara göre, 212'ye düşen AP çoğunluğu tekrar 226'yı bulduğu zaman Demirel hükûmeti yeniden kurabilecek, bunalım atlatılacaktır. Yani, Demirel'in «iktidar - toto»da 13 tutturması, sorunu kökünden çözecektir. Bu, yanlıştır. Bilgiç'i Bayar'a yaklaştıran neden politiktir, ama, Demirel kabinesini düşüren neden politik değil, ekonomik ve sosyaldir. Demirel, iktidarı, daha seçimler sırasında yitirmiş bulunuyordu.

Bir süredir Sol'da kendini gösteren bunalım, Türkiye ve dünya konjonktürü içinde, asıl ifadesini Sağ'da bulmuş, Sağ'ı hükûmet bunalımına sürüklemiştir. Türkiye, yeni - emperyalizme göbekbağıyla bağlı, OECD'nin araştırmalarına göre, «Batının en geri kalmış ülkesi»dir. Gelişmiş kapitalist ülkelerin tâvizlerle susturulan emekçi sınıflarına karşılık, Türkiye'de, gün geçtikçe yüksek sesle homurdanan, hırçın bir emekçi kitlesi vardır. Milletlerarası sermayenin temsilciliğini, savunuculuğunu yapan hükûmetlerin, Türkiye gibi ülkelerde emekçi sınıfları tâvizlerle susturmasına imkân yoktur. Türkiye'nin kaderini bir süredenberi AP - CHP ortaklığına teslim etmeğe çalışan Amerika, Türkiye'nin zaten bozuk ekonomik temellerini NATO ile, CENTO ile, dış yardım aldatmacalarıyla, ikili anlaşmalarla iyiden iyiye yıkmıştır. Sosyal ve siyasî olaylar, bu çürük ekonomik temeller üzerinde gelişmektedir. Böyle bir ortamda, AP gibi «kırkambar» bir partinin «kararlı» hükûmet kurması sözkonusu olamaz.

Bütün namuslu uyarmalara rağmen, aç, susuz, okulsuz, evsiz, ışıksız, yolsuz, hastanesiz, hertürlü sosyal güvenlikten yoksun Türkiye emekçilerinin milyonlarını, Salazar Portekizinin Salazar köprüsünü İstanbul'a oturtmak için akıtan bir iktidarın ayakta kalması düşünülemez. Milletten ısrarla gizlenen İkili anlaşmalar, gürültüsü ayyuka çıkan kredi yolsuzlukları, «politika» adı altında sürdürülen çirkin ayakoyunları, AP'nin, bilinçlenme dönemindeki tabanına mutlaka yansıyacak ve bu taban, AP iktidarını, çok uzak olmıyan bir gelecekte, sipsivri ortada bırakacaktır.

FORUM

devrimci örgüt: DİSK

kemal sülker

Türk işçi sınıfının ekonomik mücadelelerini yürüten işçi sendikalarının büyük bir bölümünü etkisi altında bulunduran gerici anlayışa karşı 1967'de devrimci bir ses yükseldi:

İç ve dış sömürücülerin Türkiye'de diledikleri gibi at oynatmalarına karşı çıkacağız.. Sömürü düzeni yerine sosyal adaleti gerçekleştireceğiz.. İşçi sınıfının yurt yönetiminde ağırlığını koymasını sağlayacağız.. Kula kulluk yönetimi yerine her yönden eşitlik ve kardeşlik düzenini kuracağız.. Türkiye'nin bir an önce geri kalmışlıktan kurtarılmasını amaç bileceğiz.. Bilimi en geçerli önder ve emeği en yüce değer bileceğiz. Onun için Türk-İş'ten ayrılacağız!

Bu ses, DİSK etrafında toplanmaya karar veren sendikacıların gür sesiydi. 1970'in 13-15 Şubat'nda III. Genel Kurulunu yapan DİSK'in gelişmesi ve amaçlarının gerçekleştirilmesi mücadelesi, zor koşullar altında yürütüldü, yeni mücadele yöntemleri bulundu, işçi sınıfının büyük bir kesiminin politik bilince varamadığı gerçeği göz önünde tutularak eğitim dozu âyarlandı ve gide gide sosyalizmin temel ilkelerini öğrenen bilinçli işçiler, sendika temsilcileri, sendika yöneticileri yetiştirildi.

Ne var ki, bir kısım okumuşlar ve kendilerini sosyalizmi en iyi bilen, her eylemi en iyi değerlendiren ve kendilerinden başka devrimci görmeyen bir kadro, DİSK ve bağlı örgütlere musallat oldu. DİSK'in işçilere politik bilinç vermeyi amaç güden bir program içinde yürüttüğü bir eylem mi var? Hemen oraya giderek, eylemi yozlaştırmaya, işçileri belki de suç işlemeye götürecek etkilemeler yapmaya koyuldular.. Eylem başarısızlıkla sonuçlanınca da DİSK'i, DİSK'e bağlı örgüt yöneticilerini suçlamaya kalkıştılar.

Özü belli, amacı belli olan devrimci görüşleri dile getiren bir sendikacı mı var? Onun içinden gelerek yaptığı konuşmadan kendilerine göre aktarmalar yaparak ve konuşma dili tekniğinin olağan eksik cümle kuruluşlarına cımbızla sarılarak o devrimci sendikacıyı kötülemeğe yöneldiler. Bu ve bunlara benzer, hiç de iyi niyete dayanmıyan karalamalar, suçlamalar ve tepeden bakarak akıl vermeler, yüksek perdeden atmalar birbirini izledi.

DİSK'e bağlı sendikaların yarıya yakını bir tabelâ sendikası olmaktan öteye geçememiş..

Bu baylar, 275 sayılı yasayı, toplu sözleşme uygulamalarındaki oyunları bilmezler mi? Bilmeseler bile işlerine geldiği zaman didik didik ettikleri DİSK Çalışma raporunun bu konuyla ilgili sayfalarını okumadılar mı? Devrimci sendikaların ayakta durmalarını başarmak büyük bir iş iken, yarıya yakın sendikayı bir anda kendi işkolunun en büyük örgütü haline getirmek nasıl mümkün olabilir üç yılda? Adları sosyaliste çıkan dergilerin okuyucu sayısı, Hayat, Foto Roman, Saklambaç'ın sayısı ile kıyaslanabilir ve denebilir mi:

Neden derginizi 100.000 basamıyorsunuz? Hâlâ birkaç binlik tirajda kalacak kadar gelişememiş, adı var, satışı olmayan dergilerle mi sosyalizmi yayacaksınız?

Biz bu soruları soramayız. Çünkü adı sosyaliste çıkan bir derginin geri bırakılmış Türkiye'de, emperyalizmin ağına düşen memleketimizde vaktinde çıkarılabilmesini sağlamanın bile büyük bir başarı olduğu kanısındayız...

DİSK'i kuran sendikacılar, TİP'in tarihinde olumlu rol oynamamışlarmış, «proleter devrimciler»e karşı mücadele etmişlermiş. Bir kez, «demokratik devrimciler», TİP kurulduğu vakit ve de 1968 sonuna kadar ortalarda görülmemişlerdir. Parti içindekiler, Tüzüğe ve Programa bağlı idiler... Çeşitli nedenlerle muhalefete geçince, sıfat ve strateji değiştire değiştire, «proleter devrimciler» de karar kılmışa benziyorlar.. Evet, DİSK yöneticilerinden bazıları bu baylara karşı çıkıyorlar. Neden?

Çünkü bu baylar, yasalara uygun çalışan örgütlerin uymak zorunda oldukları yasal gerekleri tanımazlıktan geliyorlar ve devrimci kuruluşların başını yemeye yarayacak önerilerde bulunuyorlar.. DİSK yöneticileri, Partinin sendika işlerine karışmasına müsaade etmemişler..

Elbette etmezler.. Çünkü bir siyasî partinin teşkilâtı içinde yer almak, siyasî partilerden maddî yardım almak, siyasî partinin adı altında meslek örgütü kurmak yasaca yasaktır. Kaldı ki, parti yönetmek ayrı şeydir, sendika ve üst kuruluşları yönetmek ayrı şeydir. Sekreterliğin başka şey, yazarlığın başka şey olduğu gibi... Ne var ki, Partide çeşitli kademelerde görev alan sendikacılar, düşünüş ve davranış bakımından Partiye bağlı oldukları ve Partinin kararlarına uymak zorunda bulundukları için sendikalarında veya DİSK'te partili olmanın sorumluluğunun bilincine uygun davranırlar, davranmışlardır. Bunu görmezlikten gelmek, eleştirmek için eleştirmekten öte bir anlam taşımaz. Olayların içinde olmadıkları için, dışarıdan gezel okurcasına, çala kalem kötülemeye kalkanlara göre; işçi sınıfının kendiliğinden gelişen hareketi vardır ve bu hareketler sendikaların ilerisine gitmektedir. Sendikalar iş bittikten sonra ortaya çıkmaktadırlar...

Devrimci sendikacılar, yaptıklarını bilirler ve yaptıklarının hesabını kongrelerinde verirler. Her eylemin başlayış ve gelişme akışını, eline kalem alan ve kendi kendine devrimciliği yakıştıran herkese anlatmak gereğini duymazlar. Ve de dedikleri gibi, Türk yasalarına göre mücadele veren DİSK sendikalarını, kooperatiflerini «partiye bağlı kuruluşlar» haline dönüştürmezler. Ama bilirler ki, sendikacılık yolu ile siyasî iktidar alınamaz, sosyalist parti içinde yer alarak işçi sınıfının öncülüğünde yürütülen bir politik mücadele ile iktidara gelinir ve memleketin somut gerçeklerine göre işçi sınıfının kurtuluşuna giden yolda işler başarılır. Onun için de DİSK, bu amacı öneren eğitim yapar, yapmaktadır. Bu amaca yönelmiş çalışmalar içinde olduğu için iktidarın bütün şimşeklerini üzerine çeker. Varlığına kastedici tasarılar hazırlanır. Bir takım Baylar da, Türk-İş'in kılına dokunmadan, o örgütün saflarındaki işçilerin bilinçlenmesi için hiç bir mücadele vermeden, DİSK'e veryansın ederler.. Sağdan İktidar, soldan bu Baylar, DİSK'i ve yöneticilerini ortak amaç alarak, ezip yok etmek isterler.. Neymiş? DİSK'e işçi sınıfının devrimci ideolojisini hâkim kılmalı imiş! Sevsinler...

Devrimci sendika hareketi üzerine düşüncesi olduğunu sananlar, DİSK'e, «sendikal mücadeleyi sadece toplu sözleşme yetkisini almak yolunda kullanma» yı yakıştırıyorlar.. DİSK, onlara göre, işçilerin, toplu sözleşme zamanı dışındaki istekleriyle ilgilenmez, yapılan işgalleri gereği kadar benimsemez, direnişe uygun destek sağlamazmış.. DİSK'le en ufak bir ilişki kurmamış en sağcı bir yazarın bile yazamıyacağı, gerçeklerle ilgisi olmayan bu kötülemeyi yapanlar, herşeyden önce, yürürlükteki ceza kanunundan ve sendikalarla ilgili yasalardan habersizdirler. Hangi «sahip çıkma»ların, hangi «övme ve desteklemeler»in bir anda sendikaları milyonluk tazminat ödemelere götüreceğini, kapılarına kilit takacağını düşünmez, bilmez ve, en kötüsü, öğrenmeye de yanaşmazlar.

Bir takım baylar, hem işçi hareketlerinin yönetiminde söz sahibi olmak arzusundalar hem de DİSK'i suçlayarak, yöneticilerini karalayarak devrimciler arasındaki ortak bağları koparmadalar. Hem sendikaları ekonomik mücadele örgütü olarak görmedeler, hem de sendika yöneticilerini karalayarak (yalnız Devrimci kesimdekilere alabildiğine yüklenme söz konusudur, sağcı örgütlerin kılına bile dokunmaya yanaşmazlar) işçilerin sendika kurumuna olan güvenini yıkmaya önem vermedeler. Ve vakit buldukça da, devrimci sendikaların üyelerinin çalıştığı işyerlerine giderek, dolaylı yollarla kendi tasarladıkları eylemi (koşulları ve yasaları değerlendirmeden) dayatmadalar..

İşçiler arasında var olduğunu iddia ettikleri «aydın düşmanlığı» galiba, devrimci örgütleri yıpratmaya, yöneticilerini karalamaya kendi kendilerini memur edenlere karşı duyulan antipatinin adıdır...

Devrimci bir örgüt olan DİSK, sosyalist okumuşların pek çoğunun birbirlerini karalama, suçlama çabasında olduklarını görerek ne yapacağını düşünmüş, karara varmıştır. Bilim, sadece burjuva kökenli okumuşların tekelinde olmaktan çıkmıştır. İşçiler, sosyalizmin temel kurallarını ana kaynakların doğru çevirilerinden öğrenmeye önem vermişlerdir. Okuyacak, öğrenecek, diyalektik metodun kullanılışını hazmedecekler; işçi sınıfı ile bağ kurmamış, masa başı sol gevezeliklerle vakit geçiren «dedi ki», «yazdı ki...» lerle çalım satmaya kalkanlara boşverecekler; işçi sınıfının sorunlarına ve yaşama koşullarına, düşünce biçimlerine eğilmeyenlere, onlarla bilgi ve deney alışverişi yapmayanlara kulak asmadan yürüyeceklerdir.

---

dia etmek olanağı ortadan kalktı sanılmıştır.

Olaylar bu minval üzere akıp giderken, köprü konusu bu sefer, Bütçe Karma Komisyonunda, Bayındırlık Bakanı Orhan Alp tarafından yeniden ortaya atılmıştır. Ne Morrison raporuna değinilmiştir bu konuşmada, ne de uzmanların raporuna. Sadece her ikisinden de işe gelen rakamlar alınmıştır. Köprünün maliyeti için uzman raporundan, kârlar ve hayalî gelirler için de Morrison raporundan yararlanılmıştır bu konuşmada.

Mesele bu noktaya kadar gelmiş; köprü işinden birşeyler kazanmayı tasarlıyanların elleri boşlukta kalmıştır. Demirel ise, ne yapıp edip, köprünün gerçekleşmesini bir seçim kazancı olarak tasarlamaktadır. İşlerin günyüzüne çıkması, proje ihalesinin Amerikan firmasına verilmesini engellemiş ve proje, «kutu biçimi» köprü projesi yapacağını bildiren İngiliz firmasına verilmiştir.

Söylentilere göre, (İktidar çevreleri), ihalenin daha pahalı teklifte bulunan Amerikan firmasına verilmesi için baskı yapmışlar; ancak (dürüst insanlar, bu baskılara karşı direnmişler)dir».

1 Şubat 1968 tarihli FORUM'daki yazı budur.

FORUM'un 15 Mayıs 1968 tarihli 339., 1 Haziran 1968 tarihli 340., 15 Haziran 1968 tarihli 341., 1 Temmuz 1968 tarihli 342. ve 15 Temmuz 1968 tarihli 343. sayılarında ise Aydın Germen, «İstanbul Boğazı Geçitleri» adlı uzun bir inceleme yayınlamış, ilgilileri ve ilerici çevreleri uyarmak istemiştir. Ancak, tiraj gazetelerinin ikinci sayfalarına «bilimsel» makaleler döktüren sayın profesörler, doçentler, değerli yazarlar, Aydın Germen'in bu pek önemli yazısından tek bir satırla olsun sözetmemeyi bilim adamlığı, yazarlık saymışlardır.

Biryandan da hükümeti kurmakla görevlendirilmiş olan Süleyman Demirel, açış konuşmasında şöyle demiştir:

«Bir vatanı yapmak boynumuzun borcudur, bizim için bir yük değildir. Tenkitleri gayet müsamaha ile karşılıyorum. Tabii addediyorum. Şayet tenkitlerden incinseydik, bugün burada olmazdık. Birbuçuk milyar lira buraya yatırılacaktır. Bu bir siyasî yatırım değildir. Bir siyasî yatırım olsa, bu birbuçuk milyar lira ile çok daha iyi neticeler alacak başka işler yapardık.»

SOSYALİZM MESELELERİ: 2
ÇELİŞİLERİN ÖZGÜLLÜĞÜNDEN YOLLARIN ÇEŞİTLİLİĞİNE

Yıllardır, Türkiye'de sosyalizmi kurabilmek için yepyeni bir yol izlemek gerektiğine inanmışızdır. Bu noktaya bizi olaylar getirdi. Sol hareketin Türkiye'de yarım yüzyılı aşkın bir geçmişi var. Osmanlı Sosyalist Fırkası 1910'da kurulmuştur. Fakat yarım yüzyılda bir avuç insanın sonsuz fedakârlıkları, ıstırapları, kırılan hayatlarına rağmen, sol hareket emekçi kütlelere gidememiş, küçük bir **«aydın»** kadrosunun daracık sınırlarını aşamamıştır. Bu başarısızlığın nedeni hep dışarda aranılmış, sosyalizme aman vermeyen faşist rejimler altında yaşanılması neden olarak gösterilmiştir. Ama bütün suç, acaba, sola aman vermeyen yönetimlerin, faşist kanunların mıydı? İçinde yaşadığımız toplumun şartlarını iyi değerlendirememek ve şartların zorunlu kıldığı geçerli yolları bulamamaktan ötürü, bizlerin hiç mi suçumuz yoktu? Vardı elbet. Bize özgü bir yol bulamamıştık. Aslında, bunu düşünmemiştik bile. Gözler önünde, devrimi başarmış bir **«model»** vardı; tek **«model»**. Üstelik, bundan başka bir **«model»** olamıyacağı da söyleniyor, ısrarla telkin ediliyordu. Oysa bu ilk başarıya nasıl ve neden ulaşıldığını eleştirici bir gözle, yani tarihsel - maddeciliğin mihengine vurarak inceleseydik, bambaşka sonuçlar çıkacaktı. Lenine: **«somut durumun somut tahlilinden», «zincirin en zayıf halkasından»** ve **«Rusya'ya özgü şartlardan»** sözediyordu. Rusya'da devrimin bu kadar çabuk başarılmış olmasını Lenine: **«kesinlikle farklı akımların, kesinlikle heterogen sınıfsal çıkarların, kesinlikle birbirine karşıt sosyal eylemlerin, son derece orijinal bir tarihsel durum dolayısıyle, kolayca kaynaşmış olmalarına»** bağlıyor ve yöneticilerin her yerde, her zaman, **«mevcut durumu»** tam olarak değerlendirmelerini öğütlüyordu (x). Yani kısacası Lenine, Rusya'ya özgü yolu bulduğu için devrimi başarıya ulaştırmıştı. İlk sosyalist **«model»**den alınacak ders, sosyalizmin evrensel kanunlarından hareket ederek, her toplumun kendine özgü yolu bulması idi. Bu yapılamadı. Tersine, **Sovyet modeli** tek örnek olarak ısrarla sunuldu. Ama buna rağmen, sonradan başarılan devrimlerin hiçbiri, Sovyet **«modelinin»** tekrarı biçiminde olmadı. Olamazdı da! Çünkü toplumların ekonomik ve sosyal gelişme seviyeleri, sınıfların kuvvet oranları, tarihî mirasları, içinde bulundukları iç ve dış politika konjonktürleri, tek kelime ile **«çelişileri»** birbirinden çok farklıdır. Bu farklılık, her toplumun sosyalizme kendine özgü yollardan gitmesini zorunlu kılar.

TİP'nin tüzüğünün temel hükümlerini bu inançla hazırladık. Ve o günden bu yana, hergünkü eylemimizle, bize özgü bir yolun taşlarını döşemeğe çalıştık. Pratiğimizle Teorimiz içiçe, birbirine ışık tutarak, gün gün gelişti. Şimdi yapmak istediğimiz, bu deneyleri FORUM'da bir senteze kavuşturmaktır.

Geçen yazıda, **«durum tahlilinin»** bizi yolların çeşitliliğine götürdüğünü belirtmek istemiştik. Bugün, **maddeci - dialektik** yöntemin ruhunu teşkil eden **çelişiler,** özellikle **çelişilerin özgüllüğü** üzerinde durarak, sosyalizmin tek bir **«modeli»** mevcut olmadığını, olamıyacağını; sosyalizmin üç noktada toplanan evrensel geçerlikteki ilkelerinden hareket ederek, her toplumun, kendine özgü yolu ve sosyalizm **«modelini»** bulmasının **«bilimsel»** bir zorunluluk olduğunu ispatlamıya çalışacağız.

★

Kim okurdu, kim yazardı,
Bu düğümü kim çözerdi?
Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başk' olmasa.

Âşık Veysel, bu dörtlüğünde, onun karanlık dünyasına kadar hükmünü sürdüren **çelişiler kanununu** dile getiriyor. İlk bakışta, çelişinin sadece fikirlerde olduğu sanılır. Ve gene sanılır ki, fikirler başka başka olmasa, koyunla kurt birlikte gezerdi. Oysa Âşık Veysel, çelişinin dışımızda olduğunu biliyor. Çelişi, **«düğüm»**dür. Fikirlerin başka başka olması, **«düğümü»** çözmek için çeşitli yolların aranmasından ileri gelmektedir. Okuyup yazma gereğinin duyulması da bundan dolayıdır; yani **«düğümü»** çözmek içindir. Âşık Veysel, dörtlüğünde bu gerçeği anlatıyor. Çelişileri Veysel'den daha bilgince dile getirmiş nice şâir vardır elbet. Ama, dialektik biliminden habersiz büyük halk şâirimizin çelişilerden böylesine sade, böylesine somut bir yaşantı olarak sözetmesini, çelişi kanununun evrenselliğine ve özgüllüğüne en inandırıcı açıklamalardan daha inandırıcı bir delil saydım.

Çelişi, «hareketin» yapısal kanunudur. Engels, ölümünden sonra yayımlanan **«Tabiatın Dialektiği»** adlı **«notlarında»,** çelişinin evreni, tabiatı da kapsadığını ileri sürmüştür. Arkasından **Lenin'in «Materializm ve Ampiryokritisizm»** adlı eseri çıkmıştır. Nihayet **Stalin, «Dialektik maddecilik ve Tarihsel maddecilik»** adlı kitapçıkta Dialektiği Hamurabi Kanunu haline getirmiş ve şimdi aforoz edilen **R. Graudy** de, Stalinci olduğu dönemde yazdığı **«Bilginin Materialist Teorisi»** adlı doktora tezinde, **tabiat bilimlerinin dialektik - maddeciliği kesinlikle doğruladığını** iddia etmiştir.

Biz, bu yazımızda, tabiattaki çelişilerle uğraşmıyacağız. Yazımızın konusu, tarihsel gelişmedeki çelişiler. Hattâ çelişilerin tarihsel gelişmedeki **«evrenselliği»** üzerinde de ayrıca durmıyacağız. Özgül (spécifique) ile evrenselin, madalyonun iki yüzü gibi, birbirinden ayrılmaz bir bütün teşkil etmelerine rağmen, bu yazıda sadece çelişilerin özgüllüğü üzerinde duracağız.

Çelişiler karşımıza somut ve özgül olarak çıkarlar. Yaşadığımız toplumda türlü çelişilerle karşılaşırız. Bunların kimisi ekonomik alanda, kimisi sosyal alanda, kimisi düşüncel alanda, kimisi felsefî, kimisi politik, kimisi inançlar sistemine ilişkin... Fakat hepsi de somut, hepsi de ait oldukları topluma özgü, özgül. Şüphesiz, bunları genel kavramlar halinde **«kategoriler»**de toplamak ve giderek **«evrensele»** yükselmek mümkün, hattâ zorunlu. Zira Bilim, genel ve soyut kavramlarla iş görür. Fakat pratikte, daha doğrusu **«pratik - teori - pratik»** üçlüsü sürecinde, ister politikacı olarak eylem adamı kişiliği ile hareket edelim, ister bilim adamı kişiliği ile hareket edelim, Türkiye'nin özgül somut çelişileri ve bu çelişilerin şu veya bu doğrultuda gelişmesine zemin hazırlayan ve **«etki - tepki»** kanununun hükmü altında ister istemez bize özgü biçim ve nitelik alan dış etkenleri de karşımızda bulmaktayız.

Bilindiği gibi, toplumların gelişme sürecinde çelişilerden başka - çelişiler bir bütünün içindeki karşıt kuvvetlerdir -, dış etkenlerin de rolü olduğu kabul edilmektedir. Bu dış etkenler, değişmenin şartlarını teşkil ederler, iç etkenlere olumlu veya olumsuz gelişme ortamı hazırlarlar. Daha geniş bir bütün içinde bu **«dış»** etkenler de bu bütünün iç etkeni, iç çelişileri haline gelirler.

Toplumda çelişi tek değil, pek çoktur. Her toplumun yapısı, karmaşık çelişilerden meydana gelir. Geriye doğru nekadar uzanırsak uzanalım, en ilkel insan topluluklarında bile, bu yapısal karmaşıklığı buluruz. Ne var ki, bütün çelişiler ayni güçte değildir; mutlaka, içlerinden biri ağır basmaktadır. Gelişme sürecinin her ânında bu ayırımı hassasiyetle gözetmek, temel çelişiyi ötekilerden ayırdetmek gerekir. Zira çelişiler eşit güçte olmadıklarından ve güçler boyna değiştiği için, filân zamanda temel çelişi niteliğinde olan çelişi, bir de bakarsınız, üstünlüğünü kaybederek ikinci derecede çelişiler arasına girmiş ve ikinci derecedeki çelişilerden biri başköşeye oturmuştur. Ayni köşekapmaca oyunu, her çelişinin kendi içindeki karşıt güçler arasında da oynanır. İster toplumun bütünü içinde, çelişiler demeti halinde ele alınsın, ister her çelişi kendi içinde ele alınsın, çelişik yapının bütünlüğünü bu karşıtlıklar kurar. Aslında çelişiler ve onların görüntüleri, varlıklarını birbirlerine borçludurlar. Çelişiler arasında nasıl yalnızca bir tanesi ağır basar ve toplumun hareketli yapısal karmaşıklığını vücuda getiren çelişiler demeti, ağır basanı da dahil, nasıl karşılıklı etki - tepki'lerle belirlenmiş bir bütün halinde bulunursa, her çelişinin içindeki karşıt kuvvetlerin, **«görüntülerin»** varlığı da çelişinin bütünlüğünü vücuda getirir. Meselâ burjuva sınıfı ile işçi sınıfı, kapitalist toplumlara özgü bu temel çelişinin bütünlüğünü meydana getiren karşıt kuvvetlerdir, karşıt **«görüntülerdir».** Ve bu iki görüntüden her birinin varlığı, ötekinin varlığına bağlıdır.

Çelişilerin yer değiştirmesi, toplumu nihayet devrim noktasına getirir. Devrim, «düşmanca» çelişide ikinci derecedeki kuvvetin kesin olarak hakim duruma geçmesiyle olur. Devrim olunca da eski süreç sona erer ve yeni çelişileriyle toplum, yeni bir aşamaya geçer, yeni bir gelişme süreci başlar. Sosyalist aşamada da çelişiler devam eder. Tabii, bunların nitelikleri başkadır.

Toplumun bütün çelişileri ve bunlardan her biri ve görüntüleri, daima özgüldür, somuttur. Toplumların kişiliğini, meselâ millet topluluklarının ayrı ayrı kişilik ve özde oluşlarını sağlayan da esasen budur. Nitelik farkları, çelişilerin özgüllüğünden doğar.

Bir kere daha belirtelim: özgül ile evrensel birbirine bağlıdır. Özgülden evrensele geçilmedikçe, tarihin akışını bütünüyle kavramak kabil değildir. Ama esas olan, özgül olandır. Evrensel, özgülün içinde gizlidir. Özgül olmasa, somut olmasa, evrensel ve soyut olmaz. Pratik olmasa, teori olmaz. **Bilgi'nin başı, pratik'tir; yani somut olan, özgül olandır.** Ve bilim ancak, pratiğe döndüğü zaman doğruluğunu ve geçerliliğini ispatlar. Dünyayı değiştirmek de, ancak pratikle mümkündür.

Şimdi soralım: Türkiye'nin çelişileri özgül, tarihimizin mirası özgül, dış etkenler özgül, bütün bunlar somut gerçekler... Amerikan emperyalizminin boyunduruğundaki Türkiye'nin kapkaççı kapitalist düzenini temelden değiştirip sosyalizmi kurmak istiyoruz. **Özgül çelişileri, özel şartları, bize özgü, somut durumları, ithal malı bir modele, hazır bir reçeteye göre değiştirmek acaba mümkün müdür? Bunu düşünmek bile abes!**

Çelişiler üzerine anlattıklarım, mekanik bir **«şema»** olarak alınmamalıdır. Hayatın sonsuz biçim ve nitelikteki belirtileri, şemaların yapma dü-

(Devamı 16. sayfada)

Mehmet Ali Aybar

[signature]

abidin dino

SOSYALİZMDE AYRIMSALLAŞMA VE YENİ BÜTÜNLEŞME

İster iktidarda bulunan ister iktidara aday olan sosyalist akımların ayrımsallaşması, çeşitlenmesi -beğenilse de beğenilmese de- artık bir olgudur. Kimine göre (örneğin Togliatti), bu oluşum milletlerarası dayanışmayı engellemediği gibi, kaçınılmaz tarihi bir süreçten başka bir şey değil. Tek merkezden yönetme çağı kapanmıştır, «merkez çokluğu» devrine, İtalyan markscının değimi ile «polycentrisme» aşamasına varılmıştır. Togliatti gibi yıllar boyunca tek merkezin içinde (Komintern) çalışmış güçlü bir liderin bu yargıya varması yabana atılır bir görüş değildi. Milli sınırlar içinde gelişen komünist akımlara bir zamanlar verilen direktifler başarılı sonuçlar vermedikten başka, zararlı yanılgılara da götürmüştür (Örneğin 1927 Çin olayları, ya da Ispanya iç-harbinde Marty'nin yönetimi). Gerçi Stalin, İkinci Dünya harbinde Komintern'i Kominform'a çevirmişti ama, doktrin tekelini elinde tutmak istemişti, «monolitizm», yekparelik devriydi bu, Kremlin'de bütün sorunlara hazır cevaplar vardı! Siyaset, ilim, sanat, akla ne gelirse, şaşmaz kurallara bağlanmıştı hesapça. Yugoslavya, bu tekele başkaldırmayı göze alan ilk sosyalist devlet olmuştur. Stalin'in ölümünden sonra da Çin ve Arnavutluk'un Sovyetler Birliği'nden ayrı bir yol tutmaları, komünist akımda merkez çokluğunu daha da artırdı.

Sosyalist partilere gelince, bunların da çeşitlenmesi başlıbaşına bir konu. Birinci Dünya harbinden beri aralarındaki bağlar zaten kopmuş, arada sırada sürdürülen enternasyonal toplantılar biçimsellikten öteye gidememiştir. Sosyalist adı altında kendini tanıtan partilerin bir bölüğü burjuvazi ile açık ya da kapalı olarak anlaşmış (örneğin İngiliz Labor Party'si), ona karşılık başka bir bölüğü de anti-emperyalist ve anti-kapitalist eylemini sürdürmüştür (örneğin İtalyan Birleşik Sosyalist Partisi, PSİUP).

Sosyalizmin ilkeleri, birbirinden çok farklı ekonomik ve sosyal yapılara, tarih birikimlerine, kültür kökenlerine mâlik memleketlere, milletlere yayıldıkça, ayrımsallaşma kaçınılmaz sosyolojik bir nitelik taşımaktadır. Afrika, Asya, Güney Amerika'nın ucubucağı, sosyalizmin gelişme alanı olmuşlardır. Böylece, sosyalizme bağlı partilerin iktidara gelme yolları -yukarda kısaca değindiğim sebepler yüzünden- anlaşılır farklar göstermektedir:

— Kimi memlekette işçi sınıfının siyasî örgütü, markscı klasiklerin öngördüğü kurallara uygun şekilde iktidara gelmiştir.

— Kimi memlekette fakir köylü sınıfının devrime katkısı (başlangıçta), işçi sınıfından daha önemli olmuştur.

— Kimi memlekette ise sosyalizme yatkın küçük kentsoylu aydınların öncülüğü, emekçilerin değişen ölçülerde desteği ile, sosyalist iktidar sorununa karşılık vermiştir. Bu üçüncü türün içinde, ordudan gelme, sosyalizme dönük iktidar çeşitlerinin uygulama yetersizliklerine rağmen, emperyalizme karşı içtenlikle ve cesaretle savaştıkları ölçüde, önemli başarılar elde ettikleri inkâr edilemez. İktidara gelmemiş akımlar arasında ise, özellikle Güney Amerika'da, çeşitlenmeler fazlasiyle büyük. Birkaçını sayalım :

— Che'nin «foco»cu dağ gerillacılarına belbağlıyanlar.

— Marighella'nın geliştirdiği şehir gerillasına hız verenler.

— Hugo Blanco'nun köy milislerine güvenenler.

Bu üç örgüt tipinin başarı ihtimalleri ne olursa olsun, her birine katılanlar, emperyalizmle ve iç yardakçıları ile savaşmaktadırlar. Eş yönleri, azılı terör şartları altında, «silâhlı çatışma» şekillerine öncelik vermeleridir.

Güney Amerika'da geniş yığınlar içinde çalışmaya, sosyalist güçlerin örgütlenmesine elveren parlamentocu rejimlerde ise, bu yoldan yeni güç birikimlerine gidilmekte, bu yol sonuna dek denenmektedir. Böylece Şili'de yaklaşan cumhurreisliğine aday olan ünlü şair Pablo Neruda, fazla oy toplayacağı düşüncesi ile sosyalist senatör Allende karşısında adaylıktan çekilmiştir. Kurulan birleşik cephede sosyalist, komünist, radikal ve «sol» demo-hıristiyanlar biraraya gelmiş bulunuyorlar.

Ayrı kökenli bu örgütlerin, zaman zaman kendi aralarında çatıştıkları da oluyor, hem de kıyasıya! «Sosyalizm bir'dir» klişesine tutunmanın kolaylığı ortada. «Allah bir» diyenler pek çok, yine de nice hıristiyan ve nice müslüman birbirinin gözünü oyuyor din yüzünden, öyle değil mi?

O halde şu soru akla geliyor: Sosyalizm artık bir «atomlaşma», bir «çekirdek parçalanması»na mı uğruyor gitgide?

Emperyalizmi ve burjuvaziyi çok sevindirebilecek olan bu sırça umut, mutlaka boşa çıkacaktır kanısındayım. **Ayrımsallaşma sanki kapitalistler arasında yok mu? Liberal burjuvazilerden faşist diktatoryalara kadar birbirinden değişik görüntüde kapitalist devletlerin çelişkilere de düşseler, iş sosyalizme saldırmaya gelince, «kusursuz» bir koro hâline geldikleri, enternasyonal örgütlerini biraraya getirip birlikte komplolar kurdukları inkâr edilemez.** Sosyalist ülkeler, tehlike karşısında, iç kavgalarını bırakıp emperyalizmi birlikte yenmeyi beceremeyecekler mi? Öyle şey olur mu? Bilmeyen yok ki, «rekabete», kişisel hırsa, özel çıkarlara dayanan kapitalist sistemde benzerine saldırma doğal'dır, ona karşılık emekçilerin birleşmesine ve sömürü düşmanlığına dayanan sosyalist dünya görüşünde, eş sosyal kökenli olanlara saldırmak, tümden doğal-dışı... Yeni nitelikte

bir yön ve sorular

ayşe nun

2 «Bir toplum düzenini herkesin belli kurallara uyma ilkesi üstüne kurmak kolaydır. Hiç direnmeden, bir efendiye ya da bir Kur'an'a boyun eğen, gözü kör bir insan yetiştirmek kolaydır. Ama, insanı özgürlüğe kavuşturmak için, onu kendi kendini yönetir hale getirmedeki başarı başkaca üstün bir başarıdır.»

Bu sözleri Saint-Exupéry söylüyor, Fransa'nın uçan yazarı, çok da sevilen yazarı: bir yerde okudum ki, onun kitapları Camus'den sonra bugün de Fransa'da en çok satılan, okunan kitaplarmış. Saint-Exupéry bu sözleri «Savaş Uçuşu» diye çevirdiğim «Pilote de Guerre» adlı kitabında söyler. İkinci dünya savaşında Hitler ordusu Fransa'yı işgal etmeye başlayınca, Fransız halkı güneye doğru çorap söküğü gibi akıp göç etmeye koyulur. Yollar insan selleriyle, kırık dökük taşıt kervanlarıyla taşıp tıkanır. O sıralarda askeri uçaklardan ne kalmışsa, keşif uçuşlarına gönderilir; bunlar aslında keşif uçuşu değil, fedai uçuşlarıdır. Saint-Exupéry de böyle bir anda yaptığı anlamsız bir uçuşu anlatır kitabında. Havadan gördüğü yıkıntıyı, çözüntüyü, insanların sürüler gibi yer yüzünde darma dağın sürülmelerini anlatır. Yıkıntı tamdır; yurt, toprak, toplum diye bir şey kalmamıştır. O anda uçan adam, sözüm ona savaş pilotu, yerden yağan Alman uçaksavarların ateşi içinde ölebilir, o anda ölmek ya da kalmak önemli değildir, ölecek ya da kalacak olanın ne olduğunu bilmektir önemli. Bunun içindir ki varlığının bir bilançosunu yapmaya koyulur Saint-Exupéry, insanın asıl varlığı kültürü ve o kültüre renk veren insancılığıdır. Nasıl bir insancılığın insanıyım ben diye soruyor kendi kendine Saint-Exupéry. Bir humanizmaya dayandığımı biliyor : «Benim uygarlığım, diyor, insanlar arasındaki ilişkileri bireyin ötesinde, İnsan'a saygı ve inanç üstüne kurmuştur, o amaçla ki her kişi kendi kendine ya da başkasına karşı davranırken, karıncalar gibi, körü körüne bir töreye bağlı kalmayıp, sevgisini özgürce gerçekleştirebilsin.»

Güzel! İnsancı sıfatını hak eden bir uygarlık demek bu. Ama kötü kaynağı nerde?

İşte burda Saint-Exupéry uygarlığının da, insancılığının da Hıristiyanlıktan, yani bir dinden, bir Tanrı dininden geldiğini kabul etmek zorunda kalıyor ve sayfalar boyunca sayıyor uygarlığının hangi insancı değerlerden meydana geldiğini ve bu değerlerin hangi din kaynağından çıktığını. Eşitlik, kardeşlik, • toplumsal sorumluluk, dayanışma, insana saygı ve sevgi, ödev ve görev kavramları, bunların hepsi Hıristiyanlığın ortaya koyduğu değerlerdir. Bunları bir dinden miras olarak almış ve sürdürmüştür Fransız uygarlığı. Tanrı sözü çok geçer bu parçada. Ne var ki bundan hemen sonra gelen bölümde Saint-Exupéry daha ileri giderek aynı değerlerin tanrıyı ve dini ortadan silen bir toplum düzeninde nasıl gerçekleştirildiğini incelemeye koyulur. Geçerli değer olarak benimsenen eşitlik, kardeşlik, özgürlük ve toplumsal bilinç kavramları aynıdır bugün de kurulan düzenlerde, ama kökten ve kaynaktan koparılınca neye dayandırılarak sürdürülür ve yaşatılır onlar? İşte burada keşmekeşe düşüldüğünü görür Saint-Exupéry. Ve ard arda bir sürü sorular sorar kendi kendine. O sorulara karşılık bulmak ya da yalnızca aramak bu en kopuk, sarsıntılı ve yıkıntılı savaş anında ölüm kalımdan daha önemlidir, çünkü asıl ölüm kalım sorunu budur. İnsanlar ölür, uluslar yok olur, ülkeler yer yüzünden silinebilir, ne var ki insanın değer bildiği kavramlar kalacak mı, ölecek mi, mesele oradadır. Kalacaksa, nasıl gelişip de dayanacaktır savaş yıkımına?

Nereden geliyoruz, nereye gidiyoruz?

Bundan önemli soru olamaz. Öyle bir soru ki, savaşta da barışta da hep sorulması gerekir, çünkü odur bizi bilince erdirecek.

Şimdi bakın: ben çevirdiğim bu parçayı bir dergiye verdim bassın diye. O dergi, Tanrı sözü çok geçtiği için basmaktan çekindi bu yazıyı. Beklemedi Tanrı sözünün hiç geçmediği ikinci bölümün çevirisini. Benim okuyucularım Tanrı sözünden ürker, dedi ve geri verdi bana çevirimi. Elbette bir bildiği vardı dergi yöneticisinin. Ama sorarım size, nerden geldiğimizi kendi kendimize söylemekten çekinirsek, nasıl tanımlıyacağız nereye gittiğimizi? Din ve Tanrı sözünü dile almazsak, nasıl sözünü edebileceğiz özlemini çektiğimiz, gerçekleştirmek istediğimiz Kitaptan ve Efendiden özgür İnsan düzenini?

BEKÂR ALİ

yaşar kemal

Onu ilk olarak bir lodoslu, yağmurlu günde tanıdım. Deniz kabarmıştı. Bizim buralarda, Menekşe yörelerinde deniz kabardığında vapurlar, küçük gemiler, motorlar, kayıklar denizin üstünde asılıymış gibi dururlar. Denizle gemiler arasına geniş bir aydınlık çizgisi girer. Deniz karanlık, çok aşağılarda köpürür, üstte bir aydınlık genişliği, daha üstte gümüşileşmiş gök, göğün üstünde de asılmış kalmış gemiler. Önce deniz tam benim şu anlattığım gibiydi. Sonra bir lodos başladı. Lodos gittikçe köpüklendi. Büyükçekmece üstünden kara bulutlar bu yana akmağa başladı. Sonra yağmur yağdı. İri taneli, küt küt vuran bir yağmur. Balıkçı motorları, asılmış, uçarcana bize doğru kaçmağa başladılar. Lodos havası Marmarada en belâlıdır. Bir tek balıkçı motoru bu havada açıkta kalmaz. Balıkçı bütün kokuları iyi alır, ama en iyi de lodos kokusunu alır. Bir lodos fısıltısı duymaya görsün balıkçı açıkta.. En iyi balıkçı en iyi burnu olan, bu en iyi burnuyla da en iyi lodos kokusu alan kişidir.

Kara Memet denizden bize doğru kaçan motorları gösteriyor:

«Az daha kabarsın deniz hepsini alır Çanakkale boğazına atar onların», diyor.

Kara Memet usta bir balıkçı ve Marmarayı avcunun içi gibi biliyor. Ve mor şarabını durmadan çekiyor.

«Şu baştaki gelen Bekârdır,» diyor. «Bizim Bekâr Ali. Çok iyi oğlandır. Marmara denizi onun gibi bir balıkçı görmemiştir. Şeytan gibidir,» diyor. «Şeytan gibidir bizim Ali.»

«Marmara denizinin dibinde kaç balık var o bilir. Şaymıştır bizim Ali. Bulunmaz oğlandır Ali.»

Sonra deniz köpürdü, karanlıklaştı. Denizin üstünü Büyükçekmeceden gelen kapkara bulut kapladı. O gökle deniz arasındaki, gemilerin asılı kaldığı ışık genişliği yitti, gemiler denize indiler. Tam bu sırada da Bekâr Alinin eski, maviyle yeşil arası boyalı motoru geldi iskeleye, yani köprünün altına, eskilerin Mirmir deresi dedikleri Küçükçekmece deresinin kıyısına yanaştı durdu. Bu dere Küçükçekmece gölüyle denizi birbirine bağlar. Kirli, pis bir sudur.

Hışım gibi bir yağmur yağıyordu. Bekâr Alinin elleri üşümüş kıpkırmızı olmuştu. Önce motoru ince bir demir kazığa bağladı. Sonra hiç durmadan dolaşmış ağlarını açmağa koyuldu. Bir iki kişiye merhaba dedi, belki onları görmeden, ağlarına yumuldu. Ötedeki kahveci ince belli bir kadehte tüten bir çay getirdi, Bekâr Ali tüten çayı görünce gülümsedi. Dudakları, gözlerinin altı ince ince kırıştı. Tüten çayı içmeden önce avuçlarında tuttu. Çay avuçlarında bir süre öyle kaldı. Çayın dumanı kesildi kesilmedi Ali bardağı tepesine dikti. Bunu bekleyen kahveciye bardağı geri uzattı. Sonra kahveci birkaç sefer böyle daha geldi gitti. Sonra kayığın üstünde Bekâr Ali tek başına kaldı, ağlarını açmağı sürdürdü. Yağmur iri taneli, küt küt yağıyordu. Kamçı gibi iniyordu Bekârın sırtına.

Uzun boyunluydu. Gırtlak kemiği dışarı fırlamıştı. Uzun, ince, hep burun kanatları titriyen burnu, bir tilki burnu gibi durmadan koku arar duygusunu uyandırıyordu insanda.

Yıllar yılı hep Bekâr Aliyi böyle gördüm .Elleri balık pullarına, karışmış açılmayan ağlara, derin mavilere bulaşmış gördüm. Denizden kaçarken hiç telaşlı olmuyordu. Onun için denizin kabarması, lodosun kudurması, ağların dolaşması, yağmurun kırbaç gibi sırtını döğmesi, ellerinin kıpkırmızı olup sonra da apak kesilmesi, donması, kanının çekilmesi hep olağandı. Motorların dalgaların altında kalıp batması, her şey her şey olağandı. Bir balıkçıya bakaraktan çak az içiyordu. Denizin kıyısındaki gecekondusu güzeldi. Yatağı, iskemleleri, çam ağacından cilalı masası pırıl pırıldı. Bir tek kötü huyu vardı, onun için dünyada bir tek şey olağan değildi, tuttuğu balıkları satmak.. Balıkları satarken elleri titriyordu. Hele biri pazarlık etmeğe görsün tekmil cinleri başına çıkıyor, uzun, fırlak gırtlak kemiği biraz daha dışarıya fırlıyor, kıpkırmızı kesiliyordu.

«Bunların, bu balıkların fiyatı yok,» diye bağırıyordu.

Ve her tuttuğu balığı şefkatle okşuyordu. Balığı satarken bakamıyordu bile. Elleri titremekten uçuyordu. Bir gün bir çocuğa kocaman bir kırlangıcı hediye ederken gördüm hiç elleri titremiyordu.

Bir gün bana dedi ki:

«Ben dünyanın en iyi insanıyım.»

Bir şey söyleyemedim.

Sonra bunu gelenek haline getirdi. Beni her gördüğünde daha merhaba demeden, «ben dünyanın en iyi insanıyım,» diyordu. Önceleri hep şaşırıyordum buna. Sonra şaşırma alışkanlığımı yitirdim.

Bir gün gene denize indim. Gene belalı bir yağmur yağıyor, iri taneli. Küt küt indiriyordu. O gene ağlarını açıyor, kayığın dibindeki suda oynayan balıklarını okşuyordu. Sadece bir merhaba, dedi, başka bir şey demedi. Bekledim, bir çay ısmarladı, içtim. Dolaşık ağlar köprünün kanatlarına serildi, balıklar satıldı, kahveye oturduk, «ben dünyanın en iyi insanıyım,» demedi Bekâr Ali. Bundan sonra da hiç demedi. Ben düşüncelere daldım, düşüncelerimi türlü yorumlara vurdum. Ali bir insana yapılmayacak bir kötülük mü etmişti? Ali, Allah göstermesin, birisini mi öldürmüştü? Ali, Allah göstermesin, hırsızlık mı yapmıştı? Kaçakçılık mı, on beşinde bir kızın ırzına mı? Allah göstermesin.. Alinin süngüsü düşmüştü. Birkaç gün hiç kimseyle konuşmadı.

Bir gün gene yağmur yağıyordu. Köprünün altında gene elleri ağlarındaydı. Motorun içi tepeleme balıklarla doluydu. Beni gördü, geniş, candan, ışıklı güldü. «Ben dünyanın en iyi adamıyım be Yaşar Aga,» dedi. Ben de sevindim. Yüzü bayram içindeydi Alinin. «Heeey be Yaşar Aga, ben dünyanın en iyi adamıyım.»

Sonra her şeyi öğrendim.

İnanır mısınız Recep öldü. Hava alanında hamallık yapıyordu. Çok güçlü kuvvetli bir adamdı. Bir gecenin içinde ölüverdi. Dağ gibi bir adamdı. Dağ devrilir gibi devriliverdi. Anadoludan akrabaları geldiler, ölüsünü aldılar götürdüler. Karısına, altı çocuğuna bakmadılar bile. Neyin nesisiniz, diye sormadılar bile. Altı çocuk ve bir kadın, bir güneşli kış gününde gecekondunun duvarı dibinde öyle kalakaldılar. Recebin ölüsünü aldılar, hiç kimseye, hiç bir şey söylemeden, hiç kimseye se-

(Devamı 14. sayfada)

bir bütünlemeye gidilecektir çok geçmeden, bu bir ölüm dirim sorunu. «Monolitik» birlik yerine, içtenlikle istenen **çeşitlilik içinde birliğe** gidilecek kanısındayım:

«Yaşamak! Bir ağaç gibi tek
ve hür
ve bir orman gibi kardeşcesine
bu hasret bizim!»
(N.H)

Hasretle yetinilemez artık, bu bu ilkeyi gerçekleştirmenin zamanı gelmiştir.

Söylemeğe lüzum var mı, her ayrımsallaşma örgensel bütünlüğe götürmez, öyle çeşitleri var ki gerçekten gerici güçlerin ekmeğine yağ sürüyor.

— Kanımca, Türkiye İşçi Partisinde koparılan fırtına ve yaratılan parçalanma olsa olsa düşmanı sevindirir, sonuçları de meydanda...

— Yurdun ötesine bakınca, örneğin Fransa'da, bütün birlik çağrılarına rağmen sol partilerin bir türlü bir program etrafında birleşememeleri, olumlu bir gelişme sayılamaz.

— Beterin beteri, emperyalizmin zayıfladığı bir sırada iki sosyalist devin kavgası, emperyalizme beklenmedik şekilde ömrünü sürdürmek şansları vermektedir. Şimdiden besbelli ki emperyalizm, aldatıcı ikili oyunlara, şantajlara, bölmelere girişmektedir ve bu yüzden, siyasi bir manevre gücüne kavuşmaktadır. Bu kavganın çapraşık nedenleri üzerinde durmadan denebilir ki **Sovyetler Birliği** ve **Çin, kendi siyasî tutumlarını emperyalizmi yenecek «tek yol» olarak ileri sürdükçe, birleşme şansları silinmektedir. Tersine, «polycentrisme» ve temelindeki ayrı tarihî ve sosyal gelişmelerin kaçınılmazlığı taraflarca anlaşıldığı ölçüde, birleşme şansları artacaktır. Büyüklü küçüklü bir dünyada, «mega-sosyalizm»lerin** ve **«mini - sosyalizm»**lerin birarada yaşayabilmeleri için, millî sorunlara ve sınırlara saygı göstermek, aslında «tek yol», tek çıkar yoldur.

Böylesi dev boyutlu sorunlar üzerinde hiç bir etkimiz olamıyacağına göre, daha küçük, çok daha küçük, fakat yine de önemli bir konuya dönüyorum:

Belki hatırlardadır, 1968 Paris Mayıs olaylarının başlangıcında, gençlik hareketlerinin temelinde yatan tâze ilkelere ve yeni dinamizme gerçekten sevinmiş, coşmuştum. Gençler, Paris halkına (kibar mahalleler hariç) kendilerini sevdirmişlerdi; 10 milyonluk işçi grevini desteklemişler, ilginç sorunların kavranmasına önayak olmuşlardı. Olayların bütün girîftliğini burada inceleyecek değilim, fakat sonuç ne oldu?

1968 Haziran ayı sonunda Sorbonne avlusu bir «çeşitlenme» panayırı idi hâlâ: Che ile Stalin'in, Stalin'le Trotsky'nin, Mao ile Castro'nun afiş boyu resimleri dıvarlar üzerinde yanyana (ve az - çok barış içinde) duruyorlardı ama, gençliğin hareketi yozlaşmış, halk adamları gençlerden bezmiş, «Katangalılar» denen birtakım provokatörler, anaşist öğrenciler tarafından üniversitenin içine alınmış, kırmızı şaraplı ayyaşlar merdiven altlarında karargâh kurmuşlar, anfilerde biteviye boş «doktrin» tartışmaları gençlerin eylem heveslerini darmadağın etmiş, bezginlik, güvensizlik, disiplinsizlik, pislik, koca Sorbonne'u kasırgaya tutulmuş, dümeni kırılmış, yalpa vuran koca bir kadırgaya çevirmişti. Sevinç günlerinden sonra yüreği burkan bir üzüntü kaplamıştı Quartier Latin'i.

Bundan kim sorumluydu?

— Çeşitlenme bir aydın gevezeliği kertesine vararak, lâfta kıyasıya markscı geçinenler öğrenci kalabalıklarını şaşırtmış, aldatmış, baskı güçlerinin işine yarayan eylemlere sürüklemiş, bunca yiğitlikler boşuna harcanmış, ve bunun ters sonuçları ile devrimci gençleri başbaşa bırakıp, savuşup ortadan yokolmuşlardı. Demek istediğim şu ki, böylesi «devrimci» çeşitlenmelerle savaşmak lâzım. **Halkın «bir adım ilerisinde» olmak güzel, «bin adım» tepesinde bulutlarda dolaşmak anlamsız... Sosyal bir sınıfın somut durumuna dayanmayan, sınıf kavgasında kuvvet dengesini hesaplamasını bilmeyen eylemler, bir aldatmacadan ibaret. Aydın gevezeliği Marks'ın sakalını, Che'nin purosunu, Lenin'in kasketini taksa da çok geçmeden kofluğu meydana çıkar.** Nasıl ki 1968 yazında Paris'i terkeden sözde «Mao»cuların «uzun yürüyüşleri» oto-stop'la St-Tropez yönünde karar kılmıştır. Bu oyunlar tehlikeli sonuçlara gebe olmasalar, gülüp geçilebilirdi.

Şu halde **«ayrımsallaşma»** eylemin dialektiği içinde değerlendirilmeli, olumlu ya da olumsuzluğu birbirinden ayrılmalı. **Türkiye'nin politik koşulları ile ilgili olmayan, dışa dönük mekanik doktrin aktarmaları faydasız, hattâ zararlıdır.** Ünlü deyimle, «200 yıldan beri bocaladığımızın nedeni», Batıdan burjuva devlet biçimini olduğu gibi aktarmaya heves etmemiz ise, Doğudan ya da Batıdan sosyalist devlet biçimini olduğu gibi aktarmaya heves etmemiz, 200 yıl daha bocalamamıza sebep olabilir. Amerika'yı yeni baştan keşfedecek değiliz elbet; keşfedilecek ülke, memleketimiz sosyalist Türkiye!

amerika-güneydoğ

AMERiKA, SAVAŞI NiÇiN ViE

HO Şİ MİN'İN AYBAR'A İMZALADIĞI FOTOĞRAFI

Bağımsız ve sosyalist Vietnam uğruna yıllardanberi Amerikan emperyalizmiyle boğuşan Vietnam halkının kahramanlığını yazıyla, resimle anlatmak mümkün değildir. Bu örnek halkın, Amerika'nın paralı askerlerine ve yerli hainlere karşı nasıl savaştığını, 1967 yazında, Bertrand Russell Mahkemesi üyesi olarak Vietnam'a görevli giden Mehmet Ali Aybar gözleriyle gördü. Abidin Dino, Yaşar Kemal ve Hasan Hüseyin Korkmazgil, Mehmet Ali Aybar'la, Vietnam savaşı konusunda, dörtlü bir konuşma yaptılar. Geçen sayımızda bir bölüğünü verdiğimiz bu ilginç ve sadece FORUM için yapılmış konuşmanın bu sayıda ikinci bölüğünü sunuyoruz. Vietnam kurtuluş savaşının ölümsüz önderi Ho Şi Min'in Mehmet Ali Aybar'a imzaladığı, çok büyük değer taşıyan fotoğrafı da ilk olarak FORUM'da yayınlanmaktadır. Bundan sonraki sayımızda, Mehmet Ali Aybar'ın, Kuzey Vietnam Başbakanı Phan Van Dog ile yaptığı konuşmayı vermeğe çalışacağız.

YAŞAR KEMAL:

Vietnam'daki sosyalist partisi, bu memleketteki burjuva, millî burjuva sınıfıyla, bürokrasiyle ne kadar işbirliğindedir? Millî burjuvalar aynı eşit koşullarla mı, yoksa sosyalist partisinin emrine girerek mi savaşıyorlar? Bürokratlar için de aynı soruyu soruyorum. Yoksa orada tek başlarına emekçiler mi savaşıyorlar?

MEHMET ALİ AYBAR:

Sizin «Sosyalist Parti» diye adlandırdığınız partinin adı «Vietnam Emekçiler Partisi»dir. Bu, eski «Çin Hindi Komünist Partisi»nin devamıdır. Kuzey Vietnam'da gerçekten yönetimi elinde tutan parti, bu partidir. Vietnam Emekçiler Partisi, işçi sınıfını, köylüleri ve bütün emekçileri temsil eder. Bundan başka..

YAŞAR KEMAL:

Bürokratlar? Onların durumu nedir?

MEHMET ALİ AYBAR:

Anlatacağım... Bundan başka, Kuzey Vietnam'da iki parti daha var. Birisi «Sosyalist Parti», öteki de «Vietnam Demokrat Partisi». Bize söylendiğine göre, Sosyalist Parti, bir kısım aydınların partisi imiş; Demokrat Parti de bir kısım burjuvaların, yani Fransızlara karşı savaşmış olan burjuvaların... Bu iki parti, Fransızlara karşı yürütülen ilk millî kurtuluş savaşına katılmışlar.

YAŞAR KEMAL:

Peki, ya şimdi?

MEHMET ALİ AYBAR:

Şimdi, yönetimdeki ağırlıklarını kestirmek biraz zor. Kuzey Vietnam'da «Vatan Cephesi» adlı bir örgüt var. Bu örgüt, bütün siyasî partileri, sendikaları, çeşitli halk kuruluşlarını, silâhlı kuvvetler temsilcilerini, dini kuruluşları, çeşitli milliyetlerin temsilcilerini, kadın ve gençlik kuruluşlarını içine alan geniş bir örgüt. Vatan Cephesi, hiç şüphesiz, Vietnam Emekçiler Partisi'nin ağırlığı altında çalışıyor. Yani Kuzey Vietnam'da siyasi, sosyal, kültürel bütün faaliyet alanlarını belirli hedeflere yöneltiyor ve koordinasyonu sağlıyor. Bu şekli görünüşü ile Kuzey Vietnam'daki Vatan Cephesi örgütünün, öteki halk demokrasilerinde rastlanan buna benzer kuruluşlardan farkı yoktur. Ne var ki, Vietnam'ın savaş içinde yaşaması ve bu savaşın bir halk savaşı olması, yüzeydeki bu benzerliği değiştirmiş ve Vatan Cephesi'ni halka çok daha yakın bir kuruluş haline getirmiştir. Savaş şartları, hele hava akınları, Kuzey Vietnam'da, nazari olarak, merkeziyetçiliğin ağır basmasına karşılık, uygulamada adem-i merkeziyetçiliğe, mahalli ve kişisel teşebbüslere büyük ölçüde önem kazandırmıştır.

YAŞAR KEMAL:

Vietnam'da millî burjuvazi var mı, yok mu? Varsa, bu savaştaki rolü nedir?

MEHMET ALİ AYBAR:

Evet Fransızlara karşı savaşmış burjuvalara gelince: bunların bir siyasi partisi bulunduğunu biraz önce söylemiştim. Ama öyle sanıyorum ki, bugün Kuzey Vietnam'da, millî burjuva diyebileceğimiz bir sınıf yoktur. Diyeceksiniz ki, «Hem partisi var, hem kendisi yok; bu ne biçim şey?» Bu partinin, yani Demokrat Parti'nin Fransızlara karşı yürütülen ilk millî kurtuluş savaşı sırasında kurulduğunu hatırlarsak ve o tarihte Fransız sömürgesi olmaktan kurtulmak için savaşıldığını düşünürsek, Vietnam burjuvazisine mensup bir kesimin, millî kurtuluş hareketine katıldığı ve böylece kendisinin de halkla birlikte, halkın kurtuluşu için savaşan bir sosyal grup olarak varlığını sürdürdüğünü görürüz Kuzey Vietnam'da bugün artık ekonomik temellerini kaybetmiş olan millî burjuvaların bir çeşit «kalıntı» niteliğine büründüğünü ve siyasi hayatta sınıfsal rollerinin sona ermiş bulunduğunu söyliyebiliriz. Kuzey Vietnam'da önemli bir sosyal grup olarak önemli diyorum,, çünkü hâlâ ekonomik fonksiyonunu devam ettirmektedir- küçük esnaf ve zenaatkârlar özel bir ağırlık taşımaktadırlar. Bunların yanısıra, yani sosyal sınıf ve tabakaların yanısıra, Vietnam'da 60'dan çok millî ve etnik grupun yaşadığını ve halkın küçümsenmiyecek bir kısmının katolik olduğunu işaret etmek isterim. Uzun yıllardanberi emperyalist baskı ve sömürüye karşı varlığını, haysiyetini korumak için mücadele eden Vietnam halkı, bütün bu etnik, sosyal ve sosyo-psikolojik heterogen unsurları aşarak, «vietnamlılık» kavramı içinde «bütünleşme» yolunu bulmuştur.

Bugünkü şartlar altında, Vietnam halkı tümü ile emekçidir, dersek, aykırı birşey söylemiş olmayız. Bundan dolayı, savaşan emekçilerdir. Zaten Vietnam'da emekçiden başka bir sosyal kategori de yoktur.

KORKMAZGİL:

Ben, ilk soruma paralel bir soru sormak istiyorum. Amerika'nın, Ortadoğu politaksı konusunda bir soru...

Hatırlanacağı gibi, Vietnam'dan döndüğünüz günlerde şöyle demiştiniz: «Vietnam savaşı Vietnam halkının lehine sonuçlanmadıkça, Amerika yenilmedikçe, Türkiye'den Amerika'yı atmak son derece zor olacaktır.» Oysa ki Amerika, Vietnam'da yenildikçe Ortadoğu'ya ve özellikle Türkiye'ye yerleşmeğe çalışmaktadır. Son I[...] bunu göstermektedi[r...] da, bütün gücüyle [...] tunmak isteyecek ol[...] ka'nın Türkiye'den [...] olacak mıdır? Vietn[am...] nin acısını Türkiye'[...] isteyen bir Amerika[...] taktikler uygulam[...] maskesini yüzünden [...] dır?

MEHMET ALİ A[YBAR:]

Evet, önemli bi[...] Vietnam dönüşü sö[...] nel plânda, Amerik[a...] mini dünya politika[...] ğerlendirmek lâzım. [...] şunu belirtmek iste[...] rika'nın Vietnam'da [...] rih plânında Em[...] ağır bir darbe olaca[...] lizm cephesinde, [...] bir gedik açılacak v[...] cu olarak, millî ku[...] leri daha güçlenecek[...] dirde, yani Amerik[a...] kını dize getirecek [...] peryalizmin saldırga[...] yürütenlere cesaret [...] kazandıracaktır. Yer[...] saldırılara imkân ver[...] Amerikan emperyali[...] duğu ve karşı konul[...] cı, geçici bir zaman [...] ölçüde cesaret kırıc[...] larak, millî kurtuluş [...] frenleyici bir rol oy[...] layısiyle bizim müca[...] laşır. İşte bunları [...] miştim. Son zaman[...] nın Ortadoğu'ya öne[...] neydoğu Asya'daki [...] vazgeçtiğine delâlet [...]

KORKMAZGİL:

Şüphesiz, vazge[...] cektir. Fakat dünya[...] bakılırsa, Amerika [...] nilmiş durumdadır. [...] laka atılacaktır Vi[...] rından. Bence, Or[...] veya gizli faaliyeti, [...] keyi kavramış olm[...] cudur.

MEHMET ALİ [...]

Amerika, maa[...] daha tamamiyle [...] yenileceğine inanı[...] lene kadar, şu ve[...] vaş devam edecek [...] şu veya bu şekild[e...] dürmeğe çalışacak [...] geri çekse bile, G[...] gene kalmanın yol[...] tır. Nasıl bir yol [...] Bunu başarabilecek [...] mem. Ama herhald[e...] nam'dan tası-tarağı[...] mamak yollarını a[...] mak zorunda bırak[...] hesabediyor Ameri[...] layı da Güneydoğu [...] önce söylediğim [...] şimdiden hazırlan[...] land, Kamboçya; [...]

AYBAR VİETNAM'DA, KOMİSYON ÜYELERİ VE VİETNAMLILARLA

ğu asya-ortadoğu

Libya olayı da
r. Bu durum-
Türkiye'de tu-
an bir Ameri-
atılması kolay
am'da yenilişi
den çıkarmak
, daha tehlikeli
ıyacak mıdır,
atmıyacak mı-

YBAR:
r konu. Yalnız,

diği takdirde, Amerikan çıkarlarının savunulacağı hattı teşkil etmektedir. Bunlar arasında Tayland, kilittaşı durumundadır.

Ortadoğu için de durum ayni. Amerika'nın bu bölgede üsleri, köprübaşları var. Türkiye bunlardan biri; Johnson'un dediğine göre de, Vietnam kadar önem taşıyan köprübaşlarından biri... Amerika'yı yurdumuzdan atarsak, o, daha gerilerde mevzilenecektir; ama Ortadoğu'yu bırakmamağa çalışacaktır.

dünyayı Amerikan hegemonyası altına sokmak. Şimdilik, emperyalist devletler arasındaki çatışmalar, çelişmeler, Amerika'nın ağırlığında bir doğrultu izliyor. Asıl hedef, Sovyetler Birliği'ni, Çin'i havasız bırakmak ve ilk fırsatta boğmaktır. Bu arada, millî kurtuluş hareketlerinin yozlaştırılması yolları da araştırılıyor.. Yani demek isterim ki, Amerika'nın Vietnam konusunda bundan böyle başka bir taktik izlemesi, onun emperyalist hedeftür; bundan sonra, halkı dize getirmek için Thieu kuvvetlerini kullanacaktır. Ne var ki, biraz önce işaret ettiğim gibi, bu politikayı Amerika, Diem'le denemişti ve başaramamıştı. Diem'le başaramadığını Thieu ile başarması için hiçbir sebep yoktur.

KORKMAZGİL:

Vietnam'da kaldığınız süre içinde Ho Şi Min ile görüştünüz mü?

MEHMET ALİ AYBAR:

Kendisiyle maalesef görüşemedik. Hastaydı. Albay Ha Van Loo ile imzalı bir resmini gönderdi bana.

Fakat Kuzey Vietnam'ın Ho Şi Min'den sonra ileri gelen bellibaşlı yöneticileriyle görüşmek fırsatını bulduk. Meselâ, Başbakan Phan Van Dog ile iki saatten fazla süren bir konuşma yaptık.

DÜZELTME: Geçen sayımızdaki «My Lai» yazısının son cümlesindeki «olursa» sözü, «olma» diye düzeltilecektir. Özür dileriz.

TNAMLAŞTIRMAK İSTİYOR?

yledikleri̇mi ge-
ın emperyaliz-
sı plânında de-
Ben, o sözle
miştim: Ame
yenilmesi, ta-
peryalizm için
ktır. Emperya-
onarılamıyacak
e bunun sonu-
rtuluş hareket-
tir. Aksi tak-
a Vietnam hal-
olursa, bu, Em-
n politikasını
verecek, güç
i ve daha ağır
cektir. Üstelik,
zminin güçlü ol-
amıyacağı inan-
için de olsa, bir
ı bir faktör o-
hareketlerinde
mıyabilir. Do-
delemiz de zor-
belirtmek iste-
arda Amerika'-
m vermesi, Gü-
hedeflerinden
etmez.

mek istemiye-
laki tepkilere
ietnam'da ye-
'e birgün mut-
nam toprakla-
loğu'daki açık
u yakın tehli-
nın bir sonu-

AR:
. Vietnam'da
medi, ama,
. O gün ge-
ı şekilde sa-
Ve Amerika,
nüfuzunu sür-
Askerlerini
y Vietnam'da
ını arıyacak-
acak, bilmem.
i, onu da bil-
Güney Viet-
oplayıp çık-
acaktır. Çık-
bileceğini de
Bundan do-
ya'da, biraz
i bir hattı
. Laos, Tay-
nam terkedil-

İsrail bir köprübaşı, Suudi Arabistan, keza, Arap-İsrail savaşına rağmen, bir köprübaşı. Fakat Amerika'nın gözü asıl, Afrika'da. Amerika Dışişleri bakanının son gezisi kimsenin dikkatinden kaçmadı. Yani emperyalizm bir kocaman ahtapot ;binbir kolu, binbir vantuzu var hınzırın. Emperyalizme karşı savaş, uzun vâdeli bir savaştır. Sonra, unutulmasın ki, üsler zincirinin gücünü azaltmadan, şu veya bu nedenlerle, bazı üslerin bırakılması mümkündür. Libya'daki üslerden vazgeçilmesi, böyle bir açıdan değerlendirilmeli. Amerika'nın Türkiye'den sökülüp atılması, çokyönlü ve aslında çetin mücadeleler isteyen bir iş. Bu, herşeyden önce, bizim akıllıca ve cesaretle mücadele etmemize bağlı. Emekçi halk kütleleri işe sarılmalıdır. İster silâhla, ister barışçı yoldan yürütülsün, kurtuluş savaşı ancak halkla olur; halkın savaşıdır. Amerika'nın, Türkiye'yi bırakmamak için yeni ne gibi taktiklere başvurabileceğini keşfetmeğe uğraşmalıyız elbet. Ama daha önce, emekçi halk kütlelerini kurtuluş dâvası etrafında seferber etme yollarını aramalıyız. İmkânlarımızı iyi değerlendirmeliyiz. Silâhlarımızı içinde bulunduğumuz şartlara göre seçip kullanmalıyız. Kuvvetlerimizi iyi hesabetmeliyiz. Akıllı ve gerçekçi olmalıyız.

ABİDİN DİNO:

Muhalefette bulunan senatör Kennedy, Vietnam'da katledilmiş birkaç yüz bin sivilden söz açmış bulunuyor. Acaba bu davranış, Amerikan harp makinasının bundan böyle başka türlü işliyeceğine, daha insaflı hareket edeceğine delâlet eder mi? Ne dersiniz bu konuda?

MEHMET ALİ AYBAR:

İnsaflı hareket etmek mi?

ABİDİN DİNO:

Katliâmı açıklıyan sağcı bir gazetedeki..

MEHMET ALİ AYBAR:

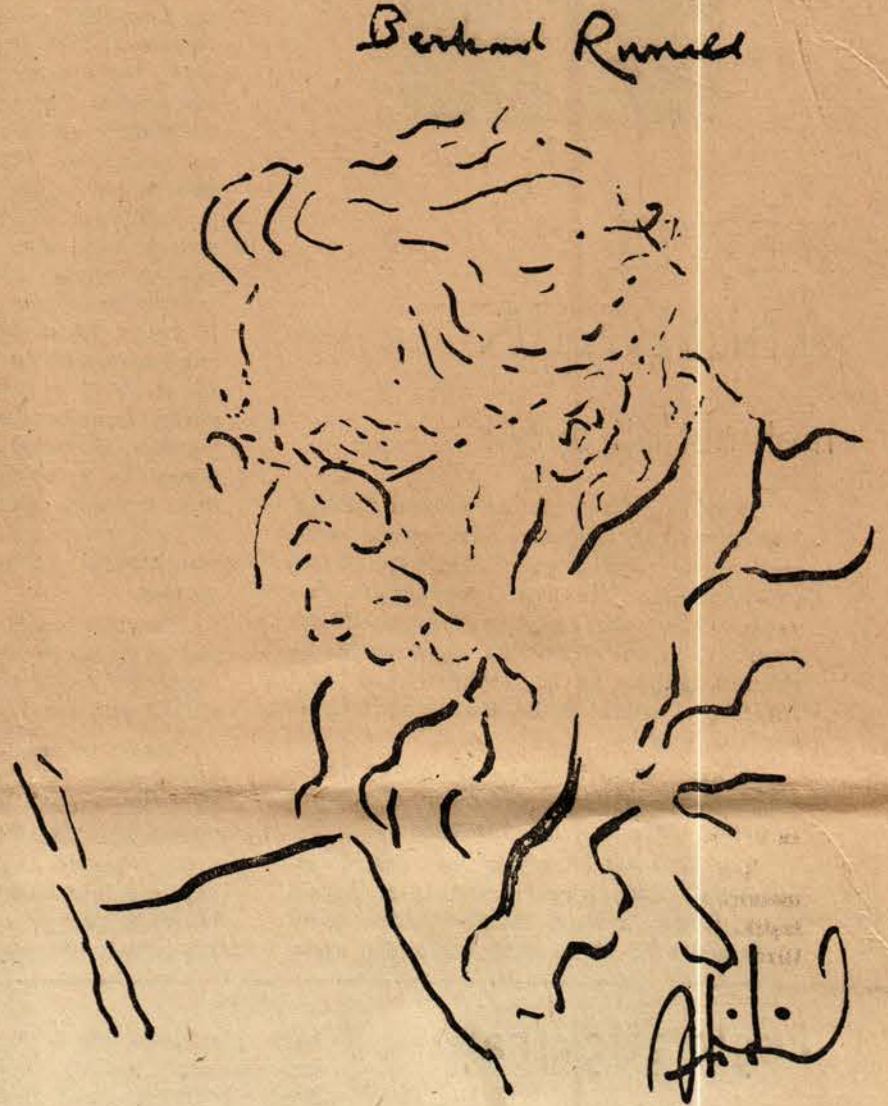
Başındanberi şu noktayı belirtmeye çalışıyorum: Amerikan emperyalizmi, İkinci Dünya savaşı sonundan bu yana, genel çizgisi hemen hiç değişmeyen bir politika izlemektedir. Bu politikanın hedefi, lerinde esaslı bir değişiklik meydana getirmiyecektir. Senatör Kennedy, öldürülen sivillerin sayısına dair bazı rakkamlar vermiş; bunlar, yıllardır süren vahşice bir savaşın içinde bulunan Vietnam halkının verdiği kurbanların gerçek sayısını göstermekten çok uzaktır. Olayı bir sağcı gazetenin açıklamasına gelince: bunun çeşitli nedenleri bulunabilir. Menfaat grupları arasındaki bir çatışmadan doğmuş olabilir. Sonra, şu da var: olayların gizlenecek yanı kalmayınca, çoğu kez sağcı basın ön-plânda rol oynamağa başlar. Bunun bizde de örnekleri yok mu? Öyle görünüyor ki, Amerika'nın Vietnam politikası değişecek; Amerika, başladığı noktaya dönecek.

ABİDİN DİNO:

Yani «Savaşı Vietnamlaştırma» politikasına mı?

MEHMET ALİ AYBAR:

Evet, öyle... «Savaşı Vietnamlaştırma» diye bir söz dolaşıyor ortalarda. Ne demek bu? Bu, şu demek: Vietnamlıları birbirine kırdıracağız, parsayı da biz Amerikalılar toplıyacağız... Amerika, Vietnam'da kendi kuvvetlerini savaşa adım adım soktu. Hedefi, Diem'in kukla hükümetini güçlendirmek ve Güney Vietnam'a onun aracılığı ile hakim olmaktı. Ama olaylar, Amerika'nın bu isteğine ters düşen biçimde gelişti. Diem kuvvetleri, millî kurtuluş hareketinin üstesinden gelemedi. Bunun üzerine Amerika, savaşın asıl yükünü sırtlanmak zorunda kaldı. Ve giderek, «tırmanma» politikası adı verilen bir savaş biçimi tutturarak, saldırılarını Kuzeye de sıçrattı. Biliyorsunuz, netice alamadı. Şimdi, «Savaşı Vietnamlaştırma» politikası ile, başladığı noktaya dönmek istiyor: yani Güney Vietnam'ın kukla hükümeti kuvvetleriyle millî kurtuluş kuvvetlerini karşı karşıya bırakmak ve askerî, ekonomik, teknik yardımlarda bulunarak, Thieu kuvvetlerinin zaferi sağlamasına yardım etmek... Bütün bu işlerde insafa yer olduğu veya savaş metodlarının daha insanca olacağı elbet de düşünülemez. Vietnam'da Amerika, halkı dize getirmek için uyguladığı «kitlece yoketme» politikasını bugüne kadar kendisi yürütmüş-

ABİDİN DİNO'NUN ÇİZGİLERİYLE RUSSELL
Russell, bu resmi pek sevmiş ve imzalamıştır

BASINA AÇIKLAMA
1 Aralık 1969

Bertrand Russell'in bugün Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U-Thant'a gönderdiği mektubun tam metni aşağıdadır:

«Sayın U Thant,

Bu açık mektubumu size, batı dünyası halklarının, Vietnam halkına karşı yapılan savaşın barbarca niteliği hakkında nihayet birşeyler öğrenmeğe başladığı bir zamanda yazıyorum. Amerika Birleşik Devletlerinin Vietnam'daki kuvvetlerinde vaktiyle görev almış olanlar her gün yeni bir cinayet ve jenosid deliliyle ortaya çıkmaktadırlar. Şurası çok açıktır ki, bu tür raporların henüz başlangıç kısımlarından bilgi sahibi olmuş bulunuyoruz.

1967'de Milletlerarası Savaş Suçları Mahkemesi'nin soruşturma ve yargılaması ciddiye alınmamıştı. Oysa bugün Mahkemenin bulgularının doğru olduğu ortaya çıkmış bulunmaktadır. Dehşet ve zulmün şiddetini tanımlamak mümkün değildir. Ve bu nedenle de birşeyler yapma zamanının geldiği artık belli olmuştur. Beyaz Saray'ın da desteğiyle Pentagon'un kendi içinde bir harp suçları komisyonu kuracağı yaygın bir şekilde söylenmektedir. Sonucun ne olacağı şimdiden bellidir. Gerçek suçlular, politikanın mimarları ve cinayetlerin gerçek ölçüsü biryana bırakılarak, herşey bazı kişilerin üstüne yıkılacaktır. Harp suçlarının çok dar bir tanımı yapılacak ve burada napalmların ve bilyalı bombaların kullanıldığı bir yana bırakılacaktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle sizden, yüksek makamınızın bütün yetkisini kullanarak, milletlerarası harp suçları komisyonunun kurulmasını önermenizi, bununla ilgili bütün delillerin toplanmasını sağlamanızı ve dünya kamuoyuna açıklamanızı isterim. Harp suçlarının ortadan kaldırılması sizin gücünüz ve yetkiniz içindedir. Bunun için de sizden, bu fırsattan yararlanmanızı bütün insanlık adına, içtenlikle diliyorum.

Saygılarımla.

Bertrand Russell»

gaziantep'in yiğit sosyalisti

REŞİT'İ ANARKEN

mehmet ali aybar

Reşit Güçkıran'ı 1962'de tanıdım. Türkiye İşçi Partisi'nin teşkilât kademeleriyle tanışmak ve yeni teşkilât kademeleri kurmak için çıktığım gezide Adana'dan Gaziantep'e gidiyorduk. Hava kararmaya başlamıştı; Büyük Araplar köyüne varıyorduk ki, kenarda duran bir taksiden üç - beş kişi, yolun ortasına fırladılar. Durduk. Bizim takside işaret, flâma filân yoktu.

— «İşçi Partisi Genel Başkanını bekliyoruz. Yolda rastladınız mı kafileye? Bir arıza olmuş olmasın?» diye sordular.

Tek bir taksi ile geleceğimizi tahmin etmemişler. «Biziz» deyince şaşırdılar. Kucaklaştık. Bizim arabaya iki genç adam bindi. Biraz sonra 10 - 15 vasıtalık bir kafile karşımıza çıktı. Durduk. Onlarla da kucaklaştık.

Arabamıza binen iki kişiden özellikle biri, güleryüzlü sükûneti, ve etrafındaki sevgi dolu saygı hâlesiyle derhal dikkati çekiyordu. Güven veriyordu insana. «Ağam» diye bâriz bir Antep şivesiyle konuşan bu genç adamı İl Başkanı Ahmet Top sandım. Değilmiş. Reşit Güçkıran'mış adı...

Kara Yılan'ın, Şahin Beyin memleketiyle; Şairin «Kırmızı kayalarda yeşil kertenkeleler - sıcak bulutlar dolaşır havada, ileri geri» diye tasvir ettiği Antep'le, Gaziantep'le ve gene Şairin «Antepliler silâhşor olur - Antepliler yiğit kişilerdir» dediği Antepliler ve onların en yiğitleri olan sosyalist Anteplilerle ve sosyalist Anteplilerin en yiğidi Kürt Reşit'le, 1962'nin bir yaz akşamında işte böyle tanışmıştık. Doğru Parti merkezine gidilmişti. Şehitler - Şehreküstü'deki tek gözden ibaret, partililerin badanaladığı, çam tahtasından masası ve dört iskemlesiyle Parti lokalini doldurup sokağa taşan o kalabalık arasından, bana soru soran İmam Hüseyin'in, yedi yıl sonra Reşit'i vuracağı kimin aklına gelirdi? Antep ve Antepliler beni büyülemişti. Antep, sihirli bir ülkeydi. Kurtuluş Savaşımızın destanı, duvarlardaki kurşun ve şarapnel izleriyle tazeliğini hâlâ muhafaza ediyordu. İnanılmaz hikâyeler, mâceralar dinliyordum. Heyecanlanıyordum: «Sosyalizmin güneşi Antep'ten mi doğacak!» diye soruyordum kendime. Şimdi anlıyorum ki, o imanlı, o coşkun havada Reşit'in kütleleri büyüliyen, harekete getiren kişiliğinin büyük payı varmış.

Reşit'in hayatı fırtınalı, çelişik, inişli çıkışlı, aşamalı bir hayat. Nereden nereye gelmiş Kürt Reşit!... Sosyalizme kendini adamak Reşit'i nereden nereye getirmiş!...

Reşit, fukara fakat köklü, geniş bir ailenin çocuğu. Güçlü bilekleri ve koskocaman yüreğinden başka hiç bir şeyi yokmuş hayata atıldığında. Bileğinin gücü ile, bıçağının hakkıyla yaşamak doğru görünmüş ona. Güçlünün, zenginin fakiri ezdiği bir düzende Reşit, bileğinin gücüyle ezilmemeğe çalışmış. Yıllar geçmiş böylece; hoyrat gençlik yılları...

Sonra birgün Galip Ustayı, Bâki'yi tanımış; sosyalizmle karşı karşıya gelmiş; fukaralığın, ezilmişliğin nedenlerini öğrenmiş. Ve o günden sonra Reşit, güçlü bileğini, koskoca yüreğini fukara halkının, sosyalizmin emrine vermiş...

Hayır! Bu, sonradan uydurulmuş bir hikâye değildir. Jdanov'un sekilci, daracık estetik ölçülerine göre hayalhanelerde yaratılmış «müspet» bir roman kahramanı değildir Reşit. Reşit, sosyalist olmadan da insanları, çocukları severdi. Ezilmemek, horlanmamak ve himaye ettiklerini horlatıp ezdirtmemek için kabadayı kesilmiş, nâmını Antep sınırları dışına taşırmıştır. Tek başına dünyayı düzeltemiyeceğini bildiği için de, gücünün yettiği kadarla yetinmiştir, tâ sosyalizmi tanıyana kadar... Ve Antep'in daracık sosyalist çevresinin bir mensubu olduktan sonra, bu küçücük çevreyi genişletip kuvetlenmek kadar, kendi kendisiyle amansız bir mücadeleye girişmenin, hergün biraz daha iyi sosyalist olmanın gereğini de duymuş, kabadayılıktan sosyalist lider mertebesine yükselmiştir. Reşit'in hayat mâcerası, sosyalizmin ahlâki gücünü, eğitici vasfını pek açık şekilde ortaya koymaktadır. Sosyalizmi bir ekonomik şemadan ibaret sayanlar, fukara Reşit'in fedakârlıklarla dolu hayat hikâyesi üzerine ibretle eğilmelidirler. Reşit'in hayat hikâyesi, genç kuşaklar için örnek alınacak, tükenmez bir fazilet ve feragat kaynağıdır.

Geçen Kasım'ın 18'inde, bulutsuz bir gün sona ererken Gâvur dağının virajlarında Antep'e doğru yol alıyordum. Gökte ay koskocamandı. İçimde, Antep'e yaklaştıkça artan bir sıkıntı. Yedi kurşunla yere serilmiş, ama ameliyatı başarılı geçmiş Reşit'e gidiyordum. Tehlike atlatıldı, demişlerdi. Ama içimdeki sıkıntı büyüyordu. Edebiyat yapmıyorum; gerçekten öyleydi. Şoföre, «Daha hızlı gidelim» dedim. Hızlı gittik. Devlet Hastahanesinin kapısında ağlayan partili kardeşlerle karşılaştım. Koca Reşit her zamanki gibi sâkindi; yüzünde tatlı tebessümü. Sanki gelecek güzel günleri düşünüyordu. Yanağı daha, sıcacıktı.

reşit güçkıran

galip m. ataç

Halk kahramanları için çevrenin yakıştırdığı adlar daha tutarlı oluyor. Bu bakımdan, O'nu en iyi, en güzel tanıtacak ad, «KÜRT REŞİT»tir.

Reşit, Kürt ve Alevi bir oymaktan geliyordu. Bu oymağın göç ve yayılma biçimlerini çok iyi bilirdi. Onların tarih boyunca uğradıkları haksızlıkları, zorbalıkları tatlı bir öfke ile anlatışı vardı.

Reşit kürtlerin, alevilerin haklı bir direniş içinde olduklarına inanmakla beraber, kurtuluşlarını sosyalizmin kuruluşunda görürdü. Irkçı ve dinci gruplaşmalara kesinlikle karşı idi.

O, kişiliğini «KÜRT REŞİT» olarak buldu; «REŞİT GÜÇKIRAN» olarak da geliştirdi.

Onun külhanbeylik döneminden söz etmek bana düşmez. Daha çok, Türk Sosyal Demokrat Parti (1946) den tanırım onu. Türk Sosyal Demokrat Parti'nin Gaziantep şubesi saflarında politik bir savaşa katıldıktan sonra, hızlı bir gelişme temposu içine girmişti. Külhanbeylikten kalma kötü alışkanlıklarından kurtulmak için akıl almaz bir çaba ve irade gücü gösteriyordu. Artık çevresindeki insanlarla ilişkilerinde. eski külhanbeylik çekişmelerinin yerine, sınıf bilinci açısından düzenlenmiş yeni yeni ve gerçek dostlukların ağır bastığı görülüyordu.

Eline geçen sosyalistçe yazılmış kitapları büyük bir açgözlülükle okuyor, bunlar arasından aklına yatanları yer gibi, içer gibi ezberliyordu.

Bu dönem. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Gaziantep'te, politik baskı yönünden, en azgın zamanına rastlar.

Böylesine politik bir hava içerisinde, bir avuç gencin kurduğu Sosyal Demokrat Parti'nin gelişmesi, hergün üye sayısının artması, Halk Partisi yöneticilerinin kin ve öfkesini artırıyordu.

Birgün, Reşit Güçkıran'ı, eski külhanbeylik arkadaşlarından iki kişi çağırır. Bir çete kurmak teklif edilir ona. Reşit, kurulacak çetenin görevini sorar. Türk Sosyal Demokrat Parti ileri gelenlerinin dövülmek, sindirilmek ve susturulmak istendiğini anlayınca, yumruğunu masaya vurur, «Ulan, hükûmet sizden yana. Polisiniz var, jandarmanız var. Bir avuç insan bu kadar mı korkutuyor sizi? Ben bu Partinin üyesiyim. Çetenizi kurun da görüşelim» der. Şaka ettiklerini söylerler Reşit Güçkıran'a. Özür dilerler. Konu kapanmış olur.

Reşit Güçkıran, külhanbeylikten kalma tüm avantalara sırtını döndü. İşsizdi. Bellibaşlı bir mesleği yoktu. Aç kaldı, umursamadı. En acı günlerini, bıyık altından gülümsemekle geçiştirdi.

O, çok dalgalı yaşantısının her döneminde, tertemiz kalabilmiş; düşmanlarının bile saygı duyduğu, bir efsane kahramanıydı!

Son yıllarda, çok garip bir ortama girdi memleketimiz. Büyük Millet Meclisi üyelerinin silahlanmasıyla ilk alârm verildi. Sonra, ikiyüz bin silahlı çetenin tehdidini duyduk en yetkili ağızlardan. Gözü dönmüş insanlar türedi dört geçemizde. Büyük Millet Meclisi baskınlarını, üniversite saldırıları izledi. Gazetelerimiz eşkiyaları kahramanlaştırma yarışında. Yarın kimin kurşuna dizileceği bilinmiyor. Memleketin her köşesinde bıçak-tabanca talimleri yapıyor komandolar.

Sorumluların yapmacık hayret ve telâş bu milli felâket dönemini izaha yeterli değildir. Olsa olsa, onların suçluluk belgesidir bütün bunlar.

Genel durum böyle olunca, REŞİT GÜÇKIRAN'ın ölümünü de ayrı cinayet dizisi içinde görmeği haklı çıkaran nedenler var. Bence, REŞİT GÜÇKIRAN'ın katilinin «dengesiz bir adam» oluşu, durumu daha da kötüleştiriyor. Gerçekten, dengeli bir kimse adam öldürmez. Delilik, az-çok farklarla, tüm katillerin ortak bir yanıdır.

REŞİT, KARISI ÜÇ ÇOCUĞU VE YEĞENLERİYLE

reşit'in ölümü

dr. saip atay

Günlerden 14 Kasım 1969 Cuma, saat 15 suları... Kara haber bir anda bütün şehre yayıldı: Reşit, Maarifin oralarda tabanca ile vurulmuş ve Devlet Hastahanesine ulaştırılmış, iyi bir tesadüf eseri, o sırada hastahanede bulunan usta bir operatör, hastayı derhal ameliyata almıştı. Reşit vurulduktan sonra ameliyat için uyutuluncaya kadar şuurunu kaybetmemiş, konuşmuş, «Bu memlekette benim düşmanım da mı varmış?» diye, olan işe kendisi de hayretini ifade etmiş.

Ben vardığımda hastahane bahçesi Reşidin ailesi efradı, partilileri, akraba ve dostları tarafından tıklım tıklım doldurulmuştu; ameliyat salonunun önü de öylesine hınca hınçtı. Böyle bir kalabalık bile Reşidin sayılı ve sayılır bir kişi olduğunun kesin kanıtıydı. Herkes telâş ve heyecan içinde neticeyi bekliyordu. Ameliyat bir saatten fazla sürdü, sol böğürden giren kurşunun parçaladığı dalak çıkarıldı, karaciğer ve pankreastaki yaralar onarıldı. Reşit, ameliyattan uyanır uyanmaz, ilk olarak, kendisini kimin vurduğunu sormuş. Önce söylemek istememiş, ısrarı üzerine, failin, tanıdığı dengesiz biri olduğunu öğrenince, «Vay deli vay!» diye acı acı tebessüm etmişti. Ameliyattan sonra herşey memnunluk verici şekilde cereyan etmiş, tehlikeli sayılan ilk sekiz ve ilk kırk sekiz saatler atlatılmış, hepimizin yüzü gülmeye başlamıştı. Yalnız, ölümünden bir gün önce, kan üresi 120'ye yükselmiş, ertesi gün ise hiç idrar çıkaramamıştı; ama bunlar Reşidin tek böbrekli olmasına rağmen âcil tehlike işaretleri değildi ve hastanın umumi durumu iyi idi. (Evet, Reşit tek böbrekli idi. Kabadayı Reşit, vaktiyle, belki 25 sene önce, genç bir erkek çocuğunu ırz düşmanlarının elinden kurtarmak için girdiği kavgadan sol böbreğini vererek çıkmıştı.) İlgili hekimler toplandı, o gece tatbik edilecek özel bir tedaviye rağmen idrar sökmezse ertesi gün sun'i böbrek tatbiki için hastanın İstanbul'a nakline karar verildi.

Fakat heyhat, meğer feci son gelmiş çatmışmış da heberimiz yokmuş; herşey birkaç dakika içinde olup bitti ve akciğer embolisi Reşidi alıp götürdü. Ankara'dan kalkıp Reşidi ziyarete gelen sayın Mehmet Ali Aybar, ne yazık ki, onun sıcak nâşı ile karşılaştı.

Şânına yaraşır bir törenle 19 Kasım'da toprağa verildi.

Reşit, 1340'ta Gaziantep'te doğmuş, ilkokuldan sonra ancak orta 2. sınıfa kadar devam edebilmiş, sonra okulu bırakmış. Bundan sonra, Kürt Mahallesinin bu acar çocuğunu Gaziantep'in sayılı kabadayıları arasında görüyoruz, bu hayatı taa 1946'ya kadar böyle sürer. Reşit, o tarihte, Gaziantebin İncilipınar mevkiinde bir kır kahvesi işletmektedir, müşterileri çoğunlukla zamanın ünlü kabadayı ve külhanbeyleridir. Birgün kahveye, yanında hanımı, efendi kılıklı birisi gelir. Bu, ozaman Sosyal Demokrat Partinin Gaziantep İl Başkanı Diş Tabibi Sıtkı Dokuztuğ'dur; hem çay içer, hem Reşit'le konuşur, partisinin gayelerini anlatır Reşide... Yine anlatır ki, partisi, kışkırtılmış kaba kuvvetle tehdit edilmektedir, bu hususta yardıma ihtiyacı vardır. Sanırım, Reşidin toplumculuğu ozamandan başlar, gelişip serpilerek ölümüne kadar devam eder. Dokuztuğ'la arkadaşlığı ilerledikçe Reşidin dünya görüşü, değer yargıları değişmiş, Reşit artık toplumcu olmuş, 180 derece çarkederek kabadayı ve külhanbeyi hayatından kendini alıp çıkmıştır. Şimdi artık çalışmak, yaşamını çalışarak sürdürmek gerektir Reşit için. Nitekim öyle yapar; Bayındırlık Müdürlüğünde bir iş tedarik ederek iş elbisesini giyer, çıraklıktan işe koyulur, giderek yol yapım makineleri ustalığına kadar yükselir. Gezilerimizde pek çok köyde köylüler, Reşidi hemen tanırlar, cezaevindeki Reşit Ağa veya yollarını greyderleyen Reşit Usta olarak onu ağırlar, hürmet ederlerdi.

Reşidin Bayındırlıktaki görevi 1963 tevkifatına kadar sürer. Halk kökenli, halk lideri Reşit, 1961'de TİP'in Gaziantep kurucuları arasındadır ve Partisi için olağanüstü çaba içindedir, teşkilâtçıdır, eğitici ve öğreticidir.

TİP'in Genel Yönetim Kurulunun Mayıs 1963'te Gaziantep'teki olağan toplantısı hadiseli geçmiş; Reşit, resmi makamların canını sıkmıştır; kısa bir süre sonra, yılgınlık vermek için ve uyduruk nedenlerle üç arkadaşı ile beraber içeri alındılar; tutuklu bulundukları 8 ay içinde birkaç kez duruşmaları yapıldı; sonunda, önce tevkiflerini isteyen savcı bu defa beraetlerini talep etti, yargıçlar kurulu oybirliğiyle bu karara uydu ve salıverildiler.

Reşit, Partisi için hiçbir fedakârlıktan çekinmez, en ağır görevleri yüklenirdi; hiç mi hiç mevki hırsı yoktu; seçimlerde aday gösterilmekten ısrarla kaçınır, ancak arkadaşlarının baskısı ile bu ısrardan vazgeçerdi. 1968 seçimlerinde de öyle oldu; Belediye seçimleri için önseçime katılmayı güçlükle kabul ettirebildik kendisine; kazandı; liste başına geldi, Belediye Meclisine girdi; oradan, bir sene müddetle sorumluluk yüklendiği Encümen üyeliğine seçildi. Bu görevinde de her zaman olduğu gibi hümanist bir davranış içinde oldu, parti farkı gözetmeksizin bütün vatandaşlara, Belediye ile olan ilişkilerinde yapabildiğince yardımcı oldu. Belediye Başkanı ile birçok belediye daire müdürleri, TİP'li Encümen üyesinin umduklarının çok üstünde seviyeli, dirayetli ve dürüst bir kişi olduğunu her vesile ile tekrar etmişlerdir.

Reşit, Parti içindeki emekçi-aydın ayırımının ve üst seviyedeki fikir bağdaşmazlıklarının giderek partiyi yıpratacağından ve parçalayacağından birçoklarımız gibi korkar, endişe duyardı. Ne yazık ki bu korkulardan arınmadan, ihtiyar anasını, eşini ve dört çocuğunu, kardeşlerini, partililerini ve sevenlerini eleme boğarak aramızdan ayrıldı.

Hayatta kalması için çaba sarfeden herkese teşekkür eder, ailesine ve partililerine başsağlığı diler, aziz hatırası önünde saygıyla eğilirim.

TİP'NİN III. OLAĞAN KONGRESİNDE REŞİT, YAŞAR KEMAL, DR. SAİP ATAY, HASAN BOZKURT, RAMAZAN VE ZÜLFİKAR TİGREK

brecht tanıyordu kürt reşidi

«Reşit'i vurdular» dedi Atillâ arkadaş. Sendeledim. Yenişehir postânesine koştuğumuzda saat 22'ydi. Tel çektik Gaziantep hastânesine: «Çabuk iyileş Reşit! Bu dâvanın sana ihtiyacı var.»

Sabahleyin öğrendik ki, saat 17'lerde göçmüş Reşit. Telimizi okuyamadı, telimizi ona okuyamadılar. Gaziantep'in yiğit sosyalisti Kürt Reşit'i yetiştiren bozuk düzen, Kürt Reşit'i vuracak tabancalı eli de yetiştirmişti. «Reşit öldü» dedim Yaşar Kemal'e. İnanmadı. Dişlerini sıka sıka baktı gözlerime bir süre. Tutamadı kendini. Gözlerinden inen iri damlalar, Ankara'nın akşam karanlığında parıl parıldı.

«Devrimciye Övgü» diye bir şiir yazmış Brecht; A. Kadir, türkçe söylemiş onu. Şöyle diyor:

Ne zaman baskı, zulüm artar,
herkes kaçacak delik arar.
O zaman yiğitliği sen onda gör.

Kurar örgütü, girer kavgaya,
alın teri bu, ekmek parası, der,
devlette, der, benim sözüm geçmeli.

Malı mülkü olanın keser yolunu,
söylemeden bırakmam, der,
söyle, der, nerden bu değirmenin suyu?
Bir bir sorar aydın takımına,
der, beyimiz kime hizmet eder? (x)

Acaba Kürt Reşit'i tanıyor muydu ki Brecht? Evet, çok iyi tanırdı. Kürt Reşit yalnızca Antep'te yaşamaz ki... Kürt Reşit Sivas'ta da, Kars'ta da, Almanya'nın, Fransa'nın herhangi bir köşesinde de yaşar. Kürt Reşit, bilinç kazanmış «emekçi halk»tır; işçinin, köylünün, yoksul emekçi halkın uyanan ucudur. Brecht iyi tanır kendisini. Türkiye sosyalizmi, Kürt Reşit'in geçtiği yollardan geçerek gerçekleşecektir.

KORKMAZGİL

(x) DİLDEN DİLE, A. Kadir, Ocak 1970, İstanbul.

ARKADAŞIM REŞİT

a. bâki çelikel

Son birkaç yılın politikacı Güçkıran'ından bahsetmek için vakit henüz çok erkendir. Zaten işin bu tarafı ile meşgul olmak, arkadaşından çok, araştırmacıların görevidir. Binaenaleyh Reşit'in 1965 ve bilhassa 1967'den sonraki yaşantısının yazımızda yer almadığını belirterek konuya girmek isterim.

Daha çocuk yaşında iken: Kürtlük, alevilik, fakirlik sebebiyle uğradığı hakaretler onda çevreye karşı kin ve intikam arzularını yeşertti. Hayat dramının başlangıcını bu noktada aramak gerek.

O, kendi gibi olmıyanlarla savaşmaya başlayınca, iri vücudundan umulmıyan bir çeviklikle girdiği kavgalarda: dövüyor - dövülüyor, vuruyor - vuruluyor, ama yılmıyor ve çevre ondan çekinmiye başlıyor. Onu tertip ve oyunlarla yenmiye çalışıyorlar, lâkin bütün bu çabalar faydasız. Karakollarda dayak, zabıtaya mukavemet ve hakaretten Adliyeye sevk, üst üste hapisler o günlere ait olaylardır.

Ve yine o günlerde çevredeki varlıklılara karşı, yine varlıklılardan birine veya bir kaçına dayanmak suretiyle güçlenmesi ve bir mâcera adamı olarak temayüz etmesi sonucu kumar, içki, kadın onun meşgaleleri arasındadır. Artık o paralıdır, kuvvetlidir, otoritesini kurmuştur.

●

Yıl: 1946. İlkokul sıralarındaki dostluğumuz tekrar başlıyor. Teferruat üzerinde durmıyalım. Artık, O bir SOSYALİSTTİR.. Yani Kürt Reşit'in çilesi değişmiş, o artık kendisi için değil çevresi için yaşamaya başlamıştır.

Artık, insan sevgisi onu sarmıştır. Yüzüne yerleşen hafif gülümseme ile sert mizacını tashihe çalışan bir bayraktardır o. Azınlık olmanın, hor görülmenin ıstırabını çekmiyor, işçi sınıfı öncülüğündeki emekçi halkların kurtuluş savaşına adamıştır nefsini.

Nihayet, Türkiye İşçi Partisi'nin Gaziantep'deki kurucuları arasında olan GÜÇKIRAN; eşini, çocuklarını, ana ve kardeşini kaderlerine terkederek, toplumun kaderini değiştirmiye çaba ve gayret gösterenlerin en önünde yer alıyor.

●

«Örnek olmak ışığını yakanlara»
«Şehitlere, kahramanlara, yiğitlere»
Ve de:

«Öldükleri gibi ölünmesini bekliyenlere»
katıldı Güçkıran.

DÜNYADA FORUM

● Selânik'te 7 öğrenci ve 2 işçinin yargılanmasında, mahkeme başkanı düşüncelerini şöyle açıklamıştır: «İnsan Hakları bizi ilgilendirmiyor»... Yunan adliyesi faşist iktidarın sâdık bir cellâdı kertesine düşmüş bulunuyor böylece.

● **Paris'in 300 km. güney batısında bulunan Bourges şehrinde, ora Kültürevinde, bütün Şubat ayı boyunca süren «Nazım Hikmet» şiir gösterisi, Kültürevinin oyuncuları tarafından düzenlenmiştir. Büyük türk şairinin ülkücü kişiliğine, sanatına ve yürekliliğine karşı derin bir saygı duyan Kültürevi müdürü, temsilin rejisörü ve oyuncuları gösteriyi derin bir heyecanla hazırlamışlardır.**

● Faşist Yunan cuntasının tutuklusu bulunan büyük sanatçı ve sosyalist Miki Teodoraki'nin hapishanede sağlık durumu gün geçtikçe ağırlaşmaktadır.

● **Hindistan Başbakanı bayan Nehru, Hindistan'ın en büyük 14 bankasının millîleştirilmesi için gereken emirleri vermiştir.**

● Pravda gazetesi, Batı basınının, Sovyet-Çin anlaşmazlığını kışkırttığını yazmakta, iki büyük sosyalist devletin anlaşması ihtimalinin, Amerika için bir kâbus olduğunu eklemektedir.

● **Şili'de yaklaşan seçimlerde, sol partilerin adayı Allende şunları söylemiştir: Şili'de gerçekten sosyalist bir toplum yaratılacaktır. En önemli tedbirler, üretim araçlarının ve doğa zenginliklerinin millileştirilmesidir.**

● Pekin'de «Kızıl Bayrak» gazetesi yazıyor: «Devrim, üretimin yerine geçmemeli».

● **«Siyah Panter» örgütü, Amerikan polisi tarafından en gaddarca yöntemlerle dağıtılmak istenmektedir. Amerikalı siyahların üstüne ateş etmek için fırsat arayan polis, Siyah Panter üyesi olduğunu iddia ettiği birçok devrimciyi öldürmüştür. Ayrıca birçokları da tutarsız nedenlerle mahkemeye verilmişlerdir.**

Mahkeme oturumlarında dinleyiciler, sanıklar lehinde gösterilerde bulunmuşlardır.

● Çekoslovakya'da hükûmet politikası ile uyuşmayan diğer başlıca sanat ve fikir örgütleri gibi, Slovakya Sinema ve Televizyon Birliği, İçişleri Bakanlığı tarafından kapatılmıştır.

● **Özellikle teknik alanda birçok önemli başarılar kaydeden Sovyetler Birliği, vatandaşlarının gündelik ihtiyaçlarını karşılamada ciddî aksaklıklarla karşı karşıya. Bu yetersizlikleri ortadan kaldırmak seferberliğinin çerçevesi içinde Pravda gazetesi şiddetli bir yazı yayınlamıştır: «Bazan dükkânlarda iğne iplik, muşamba, çanak çömlek, bardak, kibrit ve başkaca buna benzer en gerekli malları satın almak mümkün olmuyor.» Gazeteye göre fabrika yöneticileri ve dağıtım görevlileri, bu yetersizliklerden sorumludurlar.**

● Meksika'da öğrenci direnmelerini ve ilerici hareketleri bastırmak için hükümet, iki yıldan beri yüzlerce suçsuzu hapishanelerde tutmaktadır. Açlık grevine başvuran tutukluları desteklemek için Meksika'da ve dünyada geniş bir kampanya başlamıştır.

● **Madrid'den gelen haberlere göre, 14 kişi, «gizli faaliyette» bulundukları gerekçesiyle 16 yıl hapse mahkûm edilmişlerdir. Franko rejimi iğrenç siyasetine devam etmekte ve buna rağmen Ispanya Dışişleri bakanı, «demokrasi» ülkelerinde tantana ile kabul edilmektedir!**

● Fidel Castro, son zamanlarda yağan şiddetli yağmurlara rağmen, 10 milyon ton şekerin elde edileceğini müjdelemiştir. Bu dünya rekoru, sosyalist üretimin büyük bir başarısı olacaktır. Küba halkı ürün kaldırma işine, ulu bir savaşa hazırlanır gibi heyecanla hazırlanmış bulunuyor. Amerika'dan gizli yollardan hareket eden kızıl erkekli bine yakın Amerikalı devrimci gencin bir kısmı, bu imeceye katılmıştır.

● **Romanya'da hükû metin ideolojik organı olan «Sınıf Mücadelesi» dergisi ilginç bir yazı yayınlamıştır: ... «Sosyalizm, muhtelif milletlerin milli özelliklerini ortadan kaldırmaz, tersine, tarihte ilk defa olarak, milli kişiliğimizin tam olarak dile gelmesini, çok yönlü olarak maddi-manevi hayatımızın tam gelişmesini sağlar. Marksist-leninist nazariyenin ve doğru politikanın, milletler arası çapta yanılmaz bir mütemedi yoktur ve olamaz. Nasıl ki yönetici tek merkez, ya da parti de yoktur.»**

● Sovyetler Birliği adına, ilgili devletlere bir mektup gönderen Kosigin, şunları demektedir: «Açıkça söylemek istiyoruz ki, Sovyetler Birliği, İsrail mâceralara atıldıkça, küstah saldırganın kovulması için gereken her şeyi Arap memleketlerine verecektir.»

● **Çekoslovakya'da «devrimci Gençlik Hareketi» adı ile anılan bir örgütün ele geçtiği, Bohem-Morav ya bölgesinde sendikalarla ilişki kuran 35 gencin tutuklandığı bildiriliyor. Bu gençlerin, el-altından Garaudy'nin, Gramschi' nin ve Luigi Longo'nun metinlerini dağıttıkları söyleniyor. Prag'da üniversite çevrelerinde araştırmalar yapıldığı da ekleniyor. Fransız filozofu Graudy'nin, hele faşizmle savaşın büyük önderi, eylem ve düşünce adamı Gramschi'nin metinleri tartışma konusu olabilir ama, tutuklama konusu olamaz. Bu haberin yalan-**

(FORUM : 8)

GARAUDY
tartışılan noktaları

GARAUDY

Fransız komünist partisinin 19 ncu kongresi 10 Şubatta bitmiştir. Fransız basınının yazdığına göre, bu kongre, alışılagelenlere bakarak çok daha canlı ve demokratik tartışma kurallarına uygun olmuştur. Garaudy'nin kürsüye gelip kendini savunmasına imkân verilmesi, bu yenilenme isteğinin bir sonucudur. Kongre, Garaduy'nin ileri sürdüğü düşünceleri püskürtmüştür. Kongrenin onayladığı siyaset, «İleri Demokrasi» terimi ile tanımlanan, geleneksel sol partilerle ittifak ederek sosyalizme giden yolda demokratik nitelikte, emekçilerden yana reformlara gitme siyasetidir. Bununla beraber en önemli tartışma konularından birinde, yani işçi sınıfının tanımlanmasında, Garaudy'nin görüşü kongrenin kararlarında etkisini göstermiştir. Aşağıda yanyana koyduğumuz metinlerde hem bu yaklaşık düşünceleri, hem de en keskin çatışma noktalarını karşılıklı olarak bulacaksınız. Özetle sorun şudur: Birçok Fransız sosyalisti gibi Garaudy, 20 yıldan beri sürgelen geleneksel «sol

GARAUDY, SAVUNMASINDA İŞÇİ SINIFINI ŞÖYLE TANIMLADI :

● Eğer işçi sınıfının, sadece bütün el emekçileri tarafından teşkil edildiğini ileri sürerek, dar bir tanım yapmazsak, ki bunu Marx asla yapmamıştır, ama Marx'ı zikrederek söylüyorum: bu sınıfı teşkil edenler el ve kafa emeğinden başka satacak güçleri olmayıp artı-değer yaratanların tümü olarak tanımlanırsa, bu işçi sınıfının, kimi neo-kopitalist nazariyecilerinin ileri sürdükleri gibi, sayısının ve tarihsel öneminin azaldığını değil, tersine, içine önemli sayıda kafa emekçilerini de alarak çoğalmaktan geri kalmadığını görürüz.

● Artı-değer'e katkısının çoğalması, sömürülme durumunda olması, isteklerinin niteliği ve sendikacılığının biçimiyle, mühendis, tekniker, öğretmen, memur ve görevlilerin büyük, belki de en büyük çoğunluğu, işçi sınıfına mensup olmamakla beraber, ona doğru yaklaşmaktadır.

Devinim içinde bulunan bu kitlenin işçi sınıfı ile birlikte, Gramsci'nin bir deyim iile, yeni «tarihsel blok»u meydana getirebileceğini söyledim. (...) İşçi sınıfını bu yeni tarihsel blok'un içinde eritmek asla söz konusu olmadığı gibi, (...) işçi sınıfına özgü ödevi tarihsel bloka devretmek de söz konusu değildir (...)

Tarihsel blok deyiminin önemi, işçi sınıfıyla bu sosyal tabakalar arasındaki ilişkilerin tanımlanmasında, köylü ve orta sınıfla geleneksel birlik terimlerinden ayırdetmesini sağlamasındadır. Çünkü farklar derindir.

● Partimiz (...) 1968'de Çekoslovakya'ya silâhlı müdahaleyi haklı olarak kınamıştır. Müdahaleyi kınadıktan sonra, derin nedenlerini belirtmek, altında yatan teorik ve politik ilkeleri incelemek, her ülkeye göre, ulusal geleneklere ve gelişim seviyesine uygun yeni sosyalizm biçimlerini araştırmak neden cürüm olsun?

● Ülkemizde kurmak istediğimiz sosyalizm, bugün Çekoslovakya'ya asker gücü ile yerleştirilen sosyalizm değildir.

● Kongre hazırlıklarında, geniş bir ölçüde demokratça tartışma sağlanmıştır; bununla beraber, geçmişin alışkanlıkları ağır basmıştır; örneğin, benim tezlerimin partililerce tartışılması, ancak siyasi büronun, kitabım üzerine verdiği suçlama kararından sonra yapılmıştır.

● Sosyalist bir ülke, Astürya madenci grevlerinin tam ortasında Franko'ya kömür gönderip grevin kırılmasına yardım ederse, Manolis Glezos'un partisini ikiye böldükten sonra, cellâtlarına, yunan faşistlerine elektrik santralleri kurarsa, uluslararası proleterciliği bozan, bunları söyleyen değil, yapandır. Bozgunculuk, bunları söylememektir.

SORUNU NEDİR ?

yanyana yayınlıyoruz

partilerle ittifak» denemelerinde başarıya ulaşılacağından emin değil. Bu partiler, her dönemde, birlikte yapılmış programlara sırt çeviriyor, oyun bozanlık ediyorlar. Şu halde, küçük iniş-çıkışlarla ortaya çıkan tıkanıklık, nasıl, emekçilerden yana bir açıklığa gidebilir? Sorun, bu. Emekçilerin ağır basması için çâre nedir? İşte burada, Garaudy, işçi sınıfına katılma yolunda adımlar atan ücretli teknisyen kadronun, ücretli aydınların büyüyen sayılarına, önemlerine, katkısına güvenmeyi öngörüyor; işçi sınıfı kavramının genişlemesi zorunluğunu savunuyor. Parti kadroları ise bu yolda şimdilik çekingendirler, üretime «doğrudan doğruya» karışmayanların partide fazla önemli bir rol almalarından kuşku duyuyorlar. Sol kanadın hangi mihver etrafında toplanıp birikeceği konusunda yapılan bu tartışmaların somut sonuçları, kimin haklı, kimin haksız olduğunu gösterecektir.

MARCHAIS

FAJON

FAJON, GARAUDY'YE ÇATARKEN, İŞÇİ SINIFININ TANIMLAMASINI ŞÖYLE YAPTI :

● İşçi sınıfını teşkil edenler üretim araçlarına sahip olmadıkları gibi, maddî üretim sektöründe çalışan emekçilerdir ki, bunlar, büyük modern üretim alanında el emekçileri olduğu kadar, gidegide çoğalan kafa emekçileridir de (...) Böylece meydana gelen işçi sınıfı, günümüzde gelişmekte ve sosyal değişimde kesin bir gücü temsil etmektedir.

KONGRE KARARLARINDAN :

● Kapitalist sömürü gitgide ağırlaşarak diğer ücretlilerin üzerine çökmektedir. Aralarında birçoklarının yaşama şartları onları işçi sınıfına yaklaştırmaktadır.

Bütün alanlarda çalışan aydınlar, maddî ve mânevî yaşama şartlarının bozulduğunu görmektedirler. İçlerinden çoğu, bunun sebebini, insan olanaklarını geliştirme yerine, amacı çıkarcılık olan kapitalist düzende bulmaktadır.

MARCHAİS, RAPORUNDA ŞÖYLE DEDİ :

● «... Garaudy, işçi sınıfının rolüne karşı çıkıp, yerine, politik ve sosyal hareketin önderliği konusunda yeni tarihsel bir bloktan söz etmektedir.

MARCHAİS RAPORUNDAN :

● Uluslararası proleterciliği ve Partimizin görüşünü hiçe sayarak, Sovyetler Birliği'ne karşı şiddetli çıkışlarda bulunmuştur.

Garaudy, Partinin çizgisini sürekli olarak tartışma konusu yapacak olan eğilimlerin Parti örgütü içinde yer almasını istemektedir.

KONGRE KARARI :

● F.K. Partisi: bir konu üzerinde ayrı görüşlerin varolması hiç bir zaman kardeş partilerin müşterek mücadelelerini önlememeli ve zayıflatmamalıdır.

PARİS RADYOSUNDA GARAUDY'YE CEVAP VEREN DUCLOS:

● «Garaudy'yi takip edecek olursak, bütün ekonomik ilişkileri kesmek gerekecektir. İspanya ve Yunanistan'la bahis konusu, ekonomik ilişkilerdir. Bu hesaba göre, Vietnam'da savaşan Birleşik Amerika ile ilişkileri kesmek gerekmez mi?...»

«Prag sorununda çok sarih bir durum takındık. Fakat bâzıları bizi Sovyet aleyhtarlığına itmek istediler, bunu istemiyoruz...»

DÜNYADA GREVLER

● Büyük kapitalist devletler arasında pazar kavgalarının acısını, işçi sınıfının sırtından çıkarmaya çalışan tröstlerin baskısı altında bulunan emekçiler, dünya çapında tepkilerini, gün geçtikçe daha etkili şekilde gösteriyorlar. Çalışma tempolarını hızlandıran kapitalist işletmeler, aynı zamanda ülkeden ülkeye kaçırdıkları büyük sermayeleri ile diledikleri yerde krizler yaratarak, işçilerin uzun mücadeleler sonunda kazandıkları ücret artışlarını hayat pahalılığı içinde eritmeye bakıyorlar. Büyük sermaye ile işgücü arasındaki bu dönerdolap çekişmesi, bu yüzden, gittikçe, iktisadi alandan siyasi alana kayıyor. Büyük sendikaların, başka başka nedenlerle «temkinli» davranışı karşısında, işçi ve ücretli kalabalıkları sabırsızlanıyor, sendikalarının kararlarını beklemeden, hattâ yasa kurallarına aldırış etmeden, «vahşi» denen türden grevlere girişiyorlar. Sendika kararlarına ve yasalara uygun «ehli» grevlerin karşıtı olarak kullanılan «vahşi grev» deyimi, dünya basınında gün geçtikçe daha geniş bir yer kaplamaktadır. Bu çeşit grevler karşısında çekimser davranan büyük sendikalar, tepkinin genişliği karşısında, yer yer, tutumlarını değiştirmek zorunda kalmışlardır. Sınıfsal bilincin kendiliğinden eyleme dönüşmesi önemli bir aşama olmakla beraber, siyasi örgütlerin bu güce yön vermesi ve emekçilerin iktidar sorunlarını sonuçlara bağlamaları, önümüzdeki yakın yılların konusudur.

DANİMARKA'DA

● 100.000 ücretli, «vahşi grev»e girişmiştir. Tabandan gelen teklifle, 24 saatlik döner grevler uygulanmaktadır. 12.000 tersâne işçisinin grevi devam etmektedir. Hükûmet çevrelerine göre, «patronların kısa görüşlülüğü bu patlamaların başlıca nedenidir».

İNGİLTERE'DE

● Millî eğiticiler sendikası 330.000 üyeli gücü ile ücretlerin artırılması için «döner grevler» uygulamaktadır.

AMERİKA'DA

● Satılmış sendikacıların işçi uyanışını geciktirmek için uyguladıkları terör yöntemleri, gittikçe sertleşmektedir. Mâdenciler Sendikasının başına geçenlerin içyüzünü açıklayan eski yöneticilerden Yablonski ve eşi hunharca öldürülmüşlerdir. Avukat olan Yablonski'nin oğlu, sendikanın yöneticilerini suçlamıştır.

ŞİLİ'DE

● Nuble ilinde 5000 tarım işçisi fiili durum yaratmışlar ve diledikleri ücret artışlarını elde etmişlerdir.

İSVEÇ'TE

● İsveç halkoyunu allak bullak eden Laponya mâdenciler grevi, geçen ayların en ünlü «vahşi» grevlerinden biri olmuştur. 56 gün sürdükten sonra, 4800 işçinin ücret ve iş güvenliği istekleri genellikle kabul edilmiştir. «Sâkin» bölge sayılan İsveç bile, bundan böyle yeni bir sosyal kaynaşmanın içine girecek gibi görünmektedir.

FİNLANDİYA'DA

● Taşıt memurları ve şoförler grevi, büyük bir başarıyla yürütülmüş, dayanılmaz çalışma tempoları ile ücretler kousunda istekler yerine getirilmiştir.

BELÇİKA'DA

● Ford fabrikasında 8000 işçi, greve başlamıştır.

---

lanacağını umud etmek lâzım.

● Jean-Paul Sartre, yayınladığı bir önsözde, Çekoslovakyalıların dışardan gelen sosyalizme karşı direnmelerini öğütlemekte, kendi millî kültürlerini savunmakla birlikte onu geliştirip, ona dayanarak sosyalizmi kuracaklarını yazmaktadır.

● Kuzey Vietnam'da geniş bir siyasî yazı yazan parti genel başkanı Le Duan, ağır endüstriyi geliştirmeden önce tarımı ve hafif endüstriyi geliştirmek gerektiğini ileri sürmüştür. İdeolojik konulara da değinen Le Duan, bu arada şunları yazmaktadır: «Somut hayatın sosyal gerçekleri durmadan değişirler. Bundan dolayıdır ki, ayrımlı incelemelerle, gerekli teorik bileşimlerle partinin siyasal yörüngesini tamamlamak, geliştirmek ve somutlaştırabilmek için, günlük yaşantı ile sürekli ve derinlemesine ilişki kurmak gerekmektedir.»

ERGİN EROĞLU

●

«TÜRKİYENİN DÜZENİ»

VEYA

«MİLLİYETÇİ — DEVRİMCİ KADRO» İDEALİZASYONU

●

GELECEK SAYIMIZDA

sanat edebiyat

sömürüye karşı bir film : QUEIMADA

bedrettin cömert

QUEİMADA, «Cezayir Savaşı» adlı filmi yapan İtalyan yönetmen Gillo Pontecorvo'nun son filmi. Filmin konusunu ve sanatsal etkinin fışkırdığı tarihsel-toplumsal odak noktasını sömürgecilik, baskıda tutulan yerli halkın sömürülmesi ve, daha genel bir deyişle, yeni-sömürgeciliğin amansız ekonomik gücü veya zorbalığı oluşturmakta.

«Queimada», Antiller'de bir adadır. Olay, 1850 ve onu izleyen yıllarda geçer. Bir şeker kamışı üretim merkezi olan ada'da, bu üretimi, adanın yerli zenci halkını köle gibi çalıştırarak ellerinde tutan bir avuç sömürgeci kapitalist ile şeker kamışı tarlalarında hayvanlar gibi çalışmaya tutsak bırakılmış ve kendi öz ülkelerinden koparılarak buraya köle olarak getirilmiş zenciler bulunur. Ada, Portekiz sömürgesidir. İngiliz hükümeti, Walker adındaki bir ajanı buraya yollayarak, Portekizlilerin elinde bulunan şeker kamışı sömürüsünü kendi ekonomik çıkarları için işletmek amacıyla, önceden başlayan ve fakat kanla bastırılan başkaldırma hareketini yeniden diriltmek ve yerli halkı Portekizlilere karşı ayaklandırmak ister. Walker, bağımsızlık yolunda hayatını veren eski bir halk elebeşısının yerini, yine halktan José Dolores adındaki bir zenciyle doldurmayı başarır. Buna, Portekizlilere de silâh çekilebileceğini, Portekizli bir askerin de öldürülebileceğini öğretmek için gayet pratik bir iş gördürür: adanın bankasını soydurtur.

Bu olayla, ilk dayanışma hareketi başlar. Çalınan paranın peşine düşen Portekiz askerleriyle, kendini korumak bilincine varan köyler arasında başgösteren çarpışma ise ilk karşı koyma hareketini başlatır. Sonunda, Portekiz sömürge hükümeti yıkılır. Yerine melez birinin başkanlığında yeni bir liberal yerli hükümeti kurulur. Fakat olaylar, şeker kamışı sömürüsünü ellerinde tutan ağalara hemen şunu göstermiştir ki, Dolores, istedikleri gibi uysal, rahatına düşkün, silâhı bırakacak birisi değildir. Artık bağımsızlık kanı her yana sıçramaya başlamıştır. Dolores de anlamıştır ki, yeni ağaların eskilerinden farkı yoktur. Bütün yapılanlar, gerçekleşmiş gibi görünen bağımsızlık aslında, yerli halkın tümden karşısında yer alan, onu sömürmeyi amaç edinen, iki ayrı ekonomik sömürü çarkının birbirine karşı verdiği çıkar kavgasından başka birşey değildir. Bunu bütün beyniyle, bütün tutkusuyla anlayan Dolores, devrimci yolda, halk yolunda mücadelesini sürdürmeğe karar verir. Aradan on yıl geçmiştir. Yerli şeker kamışı ağalarının ve giderek İngiltere'nin büyük şeker kumpanyalarının maşası durumunda olan sözümona yerli liberal hükümet, tehlikeye giren ekonomik çıkarlarını sağlama almak ve José Dolores olayına bir çare bulmak için, İngiltere'ye başvurur. İngiliz gemileri ve kırmızı kalpaklı askerlerle birlikte, bu işlerde uzman a-Jan Walker de getirtilir. Dolores, dağlarda, en çetin çete savaşlarıyla hâlâ meydan okumaktadır. Walker ise, hangi işi yapmak için kiralandıysa onu yapar. Şimdi, bir zamanlar başkaldırttığı José Dolores'i yakalamak, yeni sömürgecilerin ekonomik kırallığını, baskıya, sömürüye ve insansızlığa, hırsızlığa dayanan yaşamalarını sürdürmek için gelmiştir. En keskin, en kaba, en hayasız, en sapkın, yani kapitalizmin en kendine uygun yöntemlerini ve araçlarını kullanır Walker. Bütün beynini bu işe adamış, bu, kapitalizmin, sömürgeciliğin teknik adamı, robot adamı, sonunda, en acımasız stratejilerle, José Dolores'i ele geçirmeyi başarır. Walker'in sürgüne gitmek teklifine, Dolores'in cevabı bir tükürükten ibarettir. Walker, aynı zamanda bilir ki, Dolores öldürüldüğü takdirde, sonuna dek korku saçacak, sömürgenlerin uykusunu kaçıracak, onları durmadan tedirgin edecek bir kurtuluş, bir bağımsızlık simgesi olacaktır. Fakat iktidardakiler bunu kavrayamazlar. Asarlar José Dolores'i.

Dolores ölür ama, baskıya, sömürüye başkaldırmak iradesi gizliden gizliye halka yayılır. Adayı bırakmak üzereyken Walker'in karnına saplanan bıçak, ilk olarak, bağımsızlığın en gizli, en korkunç ve en güzel kanını ezilenlerin damarlarına saçar.

Pontecorvo, olayı, salt zamanın kesin sınırlarında kalarak değil, tarihin geçmiş bir olayını bugünün en kızgın durumlarına bağlayarak ver mektedir. Bu konuda Alberto Moravia şunları yazıyor : «Filmde, 1850 yılında Antiller'de kölelerin başkaldırması seyrediliyor. Ama aynı zamanda, bütün film boyunca Viyetnam akla geliyor, yeni-sömürgecilik, Che Guevara ve CIA geçiyor gözler önünden.»

Fakat aynı Moravia, sanat anlayışındaki metafizik kalıntıların etkisiyle, bu durumu olumsuz bir sonuç olarak nite liyor, ve Pontecorvo'nun gerçeklik üzerine, onu kavramlaştırarak, etkide bulunduğunu söylüyor. Çünkü Moravia'ya göre, «sanatta, gerçekliği yakalayabilecek tek araç duygudur.» Oysa bunun tam tersini yine bir İtalyan saptamış bulunuyor: Galvano della Volpe.

«Queimada»nın şiirsel gücünü, birçoklarının, ruhçu alışkanlıklarından kurtulup kabul edemedikleri, tarihsel-toplumsal gerçeklik oluşturmaktadır. Pontecorvo, Moravia'nın da dediği gibi, 1850 yılındaki bir sömürü ve sömürüye başkaldırma olayını anlatmakla, bizi Viyetnam'a iletmesini bilmiştir. Bize, kapitalist sistemin, bu sistem aşılmadıkça aşılmayacak olan çelişilerini, insanı insana kul etme, insanı sömürme eğilimini ve bunun uygulamasını en acı bir çağdaşlıkla duyurmasını bilmiştir. Doğaldır ki, salt içlemcilik saplantısında kalmamak için, bütün bu içlemin, sinemaya özgü dille ne şekilde verildiği uzmanların saptayacağı bir şeydir. Bu teknik ayırıcı özelliği incelerken, sinemanın, sinemaya özgü teknik dil'in, ya da yol'un, öteki sanat dillerini niteleyen dil veya yol'dan ayrı olduğunu bir an olsun gözden uzak tutmamak gerekmektedir. Yoksa, sanata salt ve ruhsal bir özellik tanıyan anlayışa yeniden teslim olmak zorunda kalırız ve sanat kollarını birbriinden ayıran teknik - gerçek - işlevsel - bilimsel olarak saptanabilen özellikleri açıklamak sıvı, bütün nesnellik çabalarımıza rağmen yarısı ruhçu yarısı maddeci bir kurumda tutsak bırakır bizi.

---

bekâr ali

(Baştarafı 7. sayfada)

lâm bile vermeden aldılar götürdüler. Hiç kimseyle de konuşmadılar. Yanlarına yönlerine de bakmadılar. Evine, çocuklarına, karısına bakmadılar. Bir tek sözcük bile sormadılar. Bir dağ başında kalmış ölüleri alırcasına gittiler. Beş kişiydiler. Beş paçavra yığını. İnsanda acıma duygusu uyandırıyorlardı. İnsanın içini acıtıyordu halleri. Her dokundukları, baktıkları yer keder içinde kalıyordu.

Recebin ölüsü gidince karısı Sultan Ablanın yöresinden her şey çekildi. Evler, insanlar, dostlar, tanışlar, herkesler, herkesler çekildi. Sultan Abla hastaydı. Bir bacağı baştan başa romatizmalıydı. Birinci, ikinci, üçüncü gün nerden buldularsa çocuklar ekmek buldular. Belki iki hafta da buldular. Sonra Sultan Abla evde ne var ne yoksa sattı. Her şey bitti. Zaten çok şeyleri yoktu. Belki bir kaç gün aç kaldılar. Sultan Abla ne yapacağını şaşırmıştı. O gece aç yattılar. Çocuklar sabaha kadar sayıkladılar, ağladılar.

Gün doğuyordu ki Bekâr Ali bir torba sıcacık somunla geldi eve. Bir kilo da tulum peyniri almıştı. Sonra çay da şeker de almıştı. Bekâr Ali evden ayrılırken evin içi çocuk sesleriyle cıvıl cıvıldı. Bekâr Alinin yüzü de cıvıl cıvıldı.

Bundan sonra Bekâr Ali daha çok denize çıktı. Kar demedi, kış demedi, fırtına, yağmur demedi denize çıktı. Recebin çocuklarının evi de bir kuş yuvası gibi cıvıldadı durdu. Çocukların yüzü pembeleşti, giyitleri güzelleşti, yenilendi. Sultan Abla bile son moda bir manto giydi. Maksiye çalan. Bekâr Alinin elleri daha çok yarıldı, kızardı, sarardı, dondu. Elinde daha çok sıcak çay bardaklarını yuvarladı, sonra da bir içişte bitirdi. Sonra da yağmur altında gecenin karanlığında gece yarılarına kadar motoruyle, ağlarıyla uğraştı.

Bekâr Ali bir gün lacivert bir giyitle kahveye geldi. Hüseyini aradı. Hüseyin hiç kimseyle alay etmezdi. Candan, içten bir çocuktu. Alinin kunduraları pırıl pırıldı. Beyaz gömleğinin üstüne çok sarı bir kıravat takmıştı. Yaka cebine de gene sarı bir mendil sokmuştu. Önüne gelene sigara dağıttı. Herkese çak ısmarladı. Hiç kimse Aliyi hiç böyle görmemişti. Az sonra Hüseyin geldi. Ali Hüseyini kahvenin köşesine çekti. Hüseyinin yüzü birden allak bullak oldu. Her sözcük ona bir kırbaç gibi geldi. Küçük dilini yutuyordu az daha Hüseyin. Hiç bir şey diyemedi. Ancak: «Olur,» diyebildi kekeliyerek. «Hani sen hiç evlenmeyecektin?» diyebildi bir de kırık dökük.

«Haydi gidelim.»

O akşam bütün mahallede Bekâr Alinin Sultan Ablayla evlendiği duyuldu.

Bazıları:

«Deli,» dedi, «altı çocukla. Bir de romatizmalı ayak, bacak.. Bir de o kadar genç değil ki Sultan Abla.»

«Anası yaşında.»

Bazıları:

«Hani evlenmeğe yeminliydi Bekâr? Sultan Abla ağzından girdi burnundan çıktı.»

Bazıları sustular, yüreklerinde tatlı bir mutlulukla.

Bekâr Ali yeni lacivert giyitleri, boyalı yeni ayakkabısı, sarı mendili, kıravatıyla bir hafta denize çıkmadı, mahallede dolaştı durdu. Herkes onu kutladı.

Şimdi Menekşeye yolunuz düşerse, tam köprünün altında eski bir motorun içinde, mavi yeşil ağlara, turuncuya elleri bulanmış bir erkeği çalışır bulacaksınız. Canlı balıklar motorun içinde yüzmektedir. Okul önlüklü çocukları da bazı bazı onlara yardım eder görürsünüz. Bu Bekâr Aliyle, Sultan Abladır. Bir sevgi, bir dostluk bulutu içinde görürsünüz. Her dokundukları, baktıkları yer sevinç içinde kalır.

Bazı, yağmurlu havalarda, bir kadını denizin kıyısında, deniz kudurmuşken, denizi sabırla bekler görürsünüz. Çok düşünceli, çok kederli, çok acı, çok umut içindedir kadının yüzü. Birden bu yüz ışıyıverir ve öteden çalkantılı denizden bata çıka bir motor gözükür, bir adam el eder. Bekleyen kadın Sultan Abla, gelen adam Bekâr Alidir.

balaban

METİN ELOGLU'NUN 6 SORUSUNA CEVAP VERİYOR

Çemberlitaş Osmanbey Sitesindeki DARÜŞŞAFAKA SANAT GALERİSİ'nde açacağım Resim Sergime gelmenizi dilerim.
Balaban
Süre: 15-30 Aralık 1969
Açılış: 17.30

1

Şair Babayla ikimiz buluşmadan önce el yordamı ile arıyordum kendi kendimi karanlıkta. İlkin O'nu buldu ellerim. O da alıp koydu beni kendi yerime.

Benim yerim yaşantımın göbeğindedir. Benim yaşantımın tabanı da köy yeridir... Dünyanın bir çok ülkelerinde motorlu araçlarla üretim yapılırken, bizim köylüler ilkel araçlarla (karasaban, ellik, orak ve düvenle) üretim yaptıklarından, ağıraksak ve tutsaktırlar... Şair Babam'ı yitirince değil, yaşantımı yitirince tökezlenip burnu üstü düşerdim ancak... Ben, ilkin ortaya çıktığım zaman; Balaban sureti altında, bir Nâzım Hikmet elinin bu resimleri yaptığını söyliyenler bile oldu. Ama dediğin gibi: kişiliğimi daha somutça yansıtan tadılmadık yapıtlar ortaya koydukça ben, o kanıda bulunanların kuruntuları buruntuya dönüştü. Resimlerimi halk değil parası olanlar alıp evlerine asarken, ben ne biçim halk ressamı olurmuşum. Dahası: apartıman yapmışım, yakında İstanbul'a bile taşınacakmışım... Kılasik bir öğrenim dizisinden geçmediğim için, yani 3 sınıflı ilk okul diplomalı köy çocuğuna, bir kukla ya da bir robot nazarıyla bakıyordu bu dangalaklar. Ne yaptımsa ben benim ellerimle; -hayır o'nun parmakları Nâzım Hikmet kıpırdattı, demeye gelen lâflar ediyorlardı. Sanatımda her attığım adımı ben benim ayaklarımla; -hayır Nâzım Hikmet istemeseydi o'nun tabanları toprağa basmazdı, demeye gelen söylentiler... Nah şurama geldi; baş kaldırmak mı? Hayır. Türkiyemizin en en büyük şairi benim ustam oldu. Ama şunu da iyice saptaman gerek: Ben bir köylü iken, karasabanın tutsaklığına başkaldırdığım için dama düştüm. Şair Babam da bir tutsaklığa başkaldırdığı için dama düşmüştü. Damın karanlığında ve binlerce kişinin içindeyken ben, Şair Baba beni göremezdi. Ama O her yandan görünüyordu bir ateş gibi. Ö devirde O'na yaklaşabilme cesaretinin olanağını, ister doğama isterse Hasan Çavuş babamla Ayşe anama bağlıyabilirsiniz. Çünkü; 12 yıl boyunca binlerce köylü delikanlısı gelip geçti O'nun yattığı Bursa damından. Eğer O'nun işi kuklalar yapıp oynatmak olsaydı, şimdi benim en az bin tane kukla sanatcı kardaşım olacaktı. Aman yanlış anlaşılmasın; (baş kaldırmak gibi falan,) eğer ben Şair Babam'la buluşup O'na çırak olmasaydım, bu günkü Balaban'ın yerinde: keloğlan gibi âsi bir İbram, belki de Çallı İbram gibi yaşantısına ters düşen karpuz resimleri boyıyan bir ressam bulunurdu.

2

Akademik bir öğretimden geçmek, sanatcıların uğraşılarını ve ulaşımlarını kolaylaştırır. Ama sanatcı olamıyacakları da idiş eder. Akademide resim yapımı öğretilir. O teknik işler, elleri hünerleştirir. Öğrenciler daha çok teknik öğrensinler, diyedir ki Avrupa'ya gönderilirler... Akademi'de okuyamıyan ben, Avrupa'ya gidemiyen ben'im, resim tekniğini nasıl öğrendiğim ve kendime has bir biçim'i nasıl bulduğum, merak edilip şaşılır. Bu şaşanların şaşkınlığı; resim sanatını teknik oyunlar dizisi sanmalarından gelir. Onun için bizdeki resim yapanlar, her dönemde batının gölgesinde kalmışlardır.

3

Kâzım Taşkenti bilirsiniz, ben de bilirim. Taşkenti herkesin bildiği ve benim bilmediğim bir dönemde; bir adam heyecan içinde sergime girdi: «İşte bak sana Taşkent'i getirdim...» Ben şaşkınlığımın içinden yekinip gelenin kim olduğunu öğrendim. Sergimi dikkatle gezen Taşkent, bana hayran oluvermişti birden. Yanında bir sürü kişi vardı; o ne derse onlar da başlarıyla tastik ediyorlardı. Bir ara; dile benden ne dilersin, der gibi bir soru karşısında kaldım: «Nereye gitmek istersin?..» «Seçköye,» diyecektim azkalsın... «Çünkü ben senin babanım.» Şaştım: «İki dane babam var benim; biri Hasan Çavuş, biri de Şair Baba, ya sen nereden baba olursun bana?» diyemedim. Sözcükleri düzene sokmaya çalışırken dudaklarımda, o benden çabuk davrandı: «Dış ülkelere çıkmak istersin herhalde, nereye gitmek istersin?..» Uyandım: «Avrupa'ya, hayır hayır Amerika'ya gitsem...». «Evet doğru, Meksika resmine akraba çıkaranlar var senin resimleri. Meksika'ya yollamalıyım seni...»

Meksika neresi, Bursa'nın Seçköy'ü neresi; gözlerim kararmadı hayır inanamadım.

Vedat Nedim Tör derler bir adam varmış. Taşkent'in kulağına fıslamış: «Sen ne yapıyorsun? Adam Nâzım Hikmet'in arkadaşı... Senin gibi bir adam, bindiği dalı kesmese daha iyi eder. Bence bu vaad burada kalsa daha iyi olur...»

Taşkent, Tör'ü dinlemiş mi, dinlememiş mi bilmem ama, ben Taşkent'in parasıyla değil, kendi paramla bile dış ülkelere çıkamadım, yani çıkarmadılar.

4

Sanat yaşantımın izdüşümüdür. Ben ilk resim yaptığım günden beri hep yaşantımı yansıtmışımdır. Ama son beşinci dönem sergimdeki resimlerde gördüğünüz kişilerin (figürlerin) yontalanışı soyut bir biçimciliktir. Ama bu biçimcilik, suretsiz resim yapma çıkmazına götürmez beni. Bu soyut biçimlerle ben, yaşantımı somut bir izdüşüm halinde yansıtıyorum. Bu figürden kopma değil, tam tersine, figürü yalınlaştırıp daha çarpıcı yapma amacı güder benimkisi... Nuri Kasımpaşa'yı değil, belki kendi yeteneğini yansıtıyordu o non-figüratif döneminde. İyi bir ustalık yeteneğine sahip olan Nuri, şimdiki figürlü döneminde bile yaşantısını (Kasımpaya'yı) yansıtmıyor.

5

Sanat yapmak us'un esrikliği değil, erginliğidir. İlk betiğimi gören arkadaşlarım, yazı özencimi gidermek için yazdığımı zannedip; boşuna zaman kaybetmeden sadece resim yapmamı salık veriyorlardı. Bu konuda Şair Baba'mı bile dinleyemedim bir zaman sonra. Nihayet, 1962 de ilk yazım yayımlanınca «Yön» dergisinde; ressamlığımı koruyan arkadaşlarımın yanında bir de yazarlığımı destekliyen arkadaşlar çoğaldı. Ve ondan sonra «İz», «Şair Baba ve Damdakiler», «İzdüşümü» adlı betiklerimi sırasıyla yazdım ve yayımlandı... Sanat yaşamımı düzenli bir tutumla sürdürmek istediğimden, her resim döneminden sonra, yani sergilerimi kapatıp resimlerimi dağıttıktan sonra, yazın işime girişiyorum. İşte «Beşinci dönem» sergimi kapatır kapatmaz; «Karasaban ve kulları» adlı romanımın yazımına başlıyacağım. Bir ara sergilerimde geçen anılarımı yazmak istiyorum. Şimdilik bu tasarı halinde, adı da belli değil... Ayrıca hepsinden evvel, hemen kaleme aldığım bir yazım var elimde: Şair Baba ve o'na yakınlık duyanlar, o'nunla beraber damda yatanlar üstüne. Bunun adı: «Nâzım Hikmet ve onlar» olacaktır sanırım.

6

Ankara'da üçüncü dönem sergimi açmıştım. Yıl 1963. 27 Mayıs devriminin ikinci yılı... (Devrimden bir yıl sonra, devrim adına, Yeni Dal grubu ressamlarıyla bir sergi düzenlemiştik. Resimlerimizi ters göstermeyi başarabilenlerin hışmına uğrayıp Balmumcu damlarında bir süre yattıktan sonra beraat ettik. Damdan çıkar çıkmaz akıllı bir öfkeyle hazırladığım sergiydi bu) Sergim açılalı ancak dört beş gün olmuştu. Ben kuşku içinde kazasız belâsız günleri sayıp durduğum bir gün, hem de Ramazan Bayramıydı o gün. Bir sürü ayak tıkırtısı geldi önce kulaklarıma: «Amanın basıldık.» İşte koca bir kalabalık. Oysa ben yapayalnızım. «Bugün bayram?..» İşte ehli irtica ayaklanıp resimlerimi parçaladıktan sonra kellemi de bağ desteresi ile biçmeye geldiler... Hayır, öndekini tanıdım: Gazetelerde hergün resimlerini gördüğüm 27 Mayıs Devriminin Başkanı Cemal Gürsel. Bu kez daha çok heyecanlandım. Ama bu resimleri yapan ressam Cumhurbaşkanı ile de konuşmasını bildi. (Bu konuşmaları daha sonraki bir yazımda anlatacağım.) Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel tam 45 dakika resimlerimin karşısında birer birer durup yaşantımı dinledi. En son arkadaki kalabalığa bir soru sordu; elindeki bastonunu bir övendere gibi sabana koşulu öküzlerime dürterek: «Bu öküzleri daha güzel yapsaydı olmazmıydı?..» kalabalıkta ses yok. «Size soruyorum; Bu öküzleri daha semiz yapsa olmazmıydı?..» «Kalabalıkta ses yok ama bende cevap hazırdı. Başkan bir daha sordu :

«Köylüyü olduğu gibi, gördüğü gibi yapsaydı olmazmıydı?» Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel kendi kendini cevapladı: «Çünkü bunlar resim, köydeki iş görenler ve öküzleri, demek ki böyle resmedilir... İşte kadınlarımız, ben bilirim; işte böyle düşünürler hep...»

13 Aralık 1969

(FORUM : 10)

kolay suçlamalar

samim kocagöz

Her işte, her meslekte olduğu gibi, yazarlığın da birtakım ucuz, kolay yanları vardır: Okurların korku, acıma, sevinme hislerine dokunmak, işinin ustası bir yazar için pek kolaydır. Örneğin, gecenin zifirî karanlığından söz eder, bu karanlığın içine şiddetli bir yağmur ve fırtına katarsınız; okuru her odası bomboş bir eve kaparsınız bu karanlığın, fırtınanın içinde. Rüzgârla çarpan pencere kanatlarının arasından bir şimşek çaktığında, bahçede dolaşan eli baltalı bir gölge gösterirsiniz.. Tanıdınız değil mi? Bu görüntü, bu yazı, diyelim hikâye, roman, aşkîdir. cinaîdir(!) Okura ecel terleri döktürür. Ne var ki eğitilmiş, ya da kendisini eğitmiş bir okur, bu çeşit çürük tahtaya basmaz; soylu bir yazar da okurunun karşısında böylesine küçülmez. Bunlar modası geçmiş yazı oyunlarıdır.

Usta bir yazar, bilmediği bir konuya değinmez. (Ne değin usta olursa olsun, bir yazar her konuyu bilmez.) Değinmediği bir konu için, ya da değinmediği bir sorun için yazardan hesap sormak da kimsenin, hiçbir okurun aklına gelmez. Yazar, söyleyecek sözü olan, bildiği bir konuyu ortaya koyan kişidir. Herhangi bir olay karşısında da söyledikleri, giderek yorumu tutarlı olmalıdır. Bir yazar, okuruna, «sen bu konuda hiçbir şey bilmiyorsun, bak işte öğren...» diye kafasına vura vura yazı yazdı mı, bu yazar, düpedüz, yazar değil, budaladır.

Sanat, bilim değildir. Ama bilgisiz sanat yapılamaz; bilgisiz sanat olmaz. Ne var ki sanatsız, düpedüz bilim olur. İşte bilimcilerin en büyük eksiği de budur: Sanatla ilgilenmezler. Sanatla ilgilenen bilimciler, söyledikleriyle, yazdıklariyle, tutumlariyle hemen belli olurlar. İlericidirler, hoşgörü sahibidirler; çalıştıkları bilim dalında muhakkak sivrilmiş kişidirler. Çünkü, yaratıcı sanat, onlara bilim alanında da yaratıcı olmayı sağlar. (Hiç olmazsa yaratıcı olmaya iteler.) Çünkü sanat, sezgi, duygu, insanların gözü açık gördüğü düşlerle, bilimden önce vardı. Bilimle daha güçlenmiştir. Filozof Bertrand Russell, «Bilimden Beklediklerimiz» adlı kitabının giriş bölümünde, der ki: «Bilim insan hayatında bir faktör olarak çok çok yenidir. Mağaralardaki hayret verici resimlerden öğrendiğimize göre sanat, son buzullar devrinden önce iyice gelişmiş bulunuyordu; dinin eskiliği hakkında o kadar emniyetle konuşamayız. Fakat sanatla çağdaş olması muhtemeldir. Her ikisinin de aşağı yukarı seksen bin yıldan beri var olduğu tahmin edilebilir. Bilim, önemli bir güç olarak GALİLEO ile başlar; şu halde üçyüz yıllık bir geçmişi vardır...»

Bilimin gerçek bir kişilik kazanmasının niçin böyle geciktiğinin ve modern çağlara gelişinin üstünde durduktan sonra Russell, çok önemli bir yargıya varır: «Bilim bize tabiat üzerinde işlemek gücünü verdiğinden ötürüdür ki sosyal önemi sanattan daha fazladır. Bilim, gerçeklerin araştırıcısı olarak, sanat ile denkse de ondan üstün değildir; bir teknik olarak gözönünde tutulursa, iç değeri pek büyük olmamakla beraber, pratik bir önemi vardır ki, sanat, bu pratik yöne erişmez.»

Filozof, bilimin bütün dallarında eriştiği teknik, giderek pratik sonuçları gözden geçirdikten sonra, toplumsal bilimlerde kuramların uygulanmasını bir teknik ve pratik sonuç olarak kabul eder; bilimde gözlemler yolu ile kuramlara varanlarla, bu kuramlardan yararlanarak teknikte yenilikler yapanları ayırır. Russel için bir Markoni, bir Edison, büyük bir değer taşımakla birlikte hiçbir zaman bu teknisyenler, bir GALİLEO, ya da NEWTON değildir. Aynı tutumda eleştirdiği toplum bilimlerdeki MARX'ın yeri ile LENİN'in yerini ayırır. LENİN, tarafsız filozof Russell'a göre, bilimci Marx'ın kuramlarını bir topluma en iyi bir biçimde uygulayan teknisyen bir büyük politikacıdır, toplumun yaşantısında DEVRİM yapmıştır. Devrim yaptığı toplumun koşullarına bilimci Marx'ın kuramlarını uygulayabilmiştir.

Sözümü hemen burada kesiyorum: Dogmacılığa, fanatizme Marx da, Lenin de karşıydı. Yazımın başındaki sözlerime dönüyorum; sanatın, yazarlığın okuru sömüren kolaya kaçmaları vardır. Bilimin de, bilimcinin de kolaya kaçmaları vardır. Hele toplumbilimin her toplum için koşullarına, olanaklarına kurallarını, kuramlarını yorumlamak gerekir. Bu da devrimciliktir. Bilimde modern çağı nasıl Galileo açmışsa, toplumbilimde de Marx açmıştır. Galileo'nun kuramları değişmez, geliştirilmiştir. Marx'ın da kuramları değişmez. Ama uygulayıcılar tarafından geliştirmek, her devrin, her toplumun kurallarına, koşullarına uydurmak, dogmadan kurtulmak, devrimci olmaktır. Bugün marksist, sosyalist toplumbilimciler de yeni yeni yorumlara, toplumların koşullarına uygun denemelere gitmektedirler.

SOSYALİZM MESELELERİ : 2

(Baştarafı sayfa 5 de)

zeni içine hapsedilemez. Çelişiler ve **«görüntüleri»** türlü biçimlerde belirirler; türlü türlü yollardan geçip dönüşürler, nitelik değiştirirler. **Dialektiği bir kerrat cetveli haline getiren dogmacılardır ki, çelişileri önemlerine göre önceden kesin olarak sıralamışlar ve bunların tek yönde gelişeceklerini, gene önceden, kabul etmişlerdir. Bunlar, «tarihsel gelişmede son sözü ekonomi söyliyeceğine göre, baş rolü o oynar. Öteki çelişiler üstyapı çelişileri, ideolojik etkenler, iç ve dış politika konjonktürleri vb. tarihsel gelişmenin gölge olaylarıdır»** diyerek, dialektiği gerçeği daha iyi kavramaya, düşünmeye değil, düşünmemeye, düşündürmemeye yarayan, mekanik bir mantık âleti, bir çeşit kerrat cetveli haline getirmişlerdir. Ve dialektik giderek, diktatorun buyruklarına sözde bilimsellik kazandıran bir övgü makinası olmuştur. Oysa ekonominin tek başına ağır bastığı ve toplumun bir aşamadan diğer aşamaya sıçramasını tek başına sağladığı, tarihte hiç görülmemiştir. Gerçi ekonomi, son tahlilde, ağır basar, ama bu ağır basış, çelişiler demetinin, tüm olarak, hiç değilse en önemlilerinin, devrim doğrultusunda kaynaşmasıyla gerçekleşir. Dialektiğe gerçek niteliğini yeniden kazandırmak için, son yıllarda ciddî çabalar harcanıyor.

Bu açıklamalar, sosyalizm için mücadele yolunun, toplumun yapısına, bu yapının özelliklerine, değişik şartlarına göre çizileceğini, öyle sanıyorum ki, iyice ortaya koymuştur.

Devrimci, önce, yaşadığı toplumun somut şartlarını objektif olarak değerlendirmeyi öğrenecektir. Ve adımını bu şartlara göre atacaktır. Bakınız, bu konuda **Mao** ne diyor: **«Farklı çelişileri farklı yöntemlerle çözmek, marxiste - leniniste'lerin sıkısıkıya bağlı oldukları bir ilkedir. Dogmacılar, bu ilkeye uymazlar. Bunlar, devrimlerin her yerde ayni şartlar içinde oluşmadıklarını anlamazlar. Farklı çelişilerin farklı yöntemlerle çözülmesi gerektiğini de bir türlü anlamazlar. Sonsuzluğa kadar değişmiyeceğini sandıkları formülleri mekanik biçimde uygulamakta ısrar ederler. Bu tutumlarıyla devrime zarar verirler ve başarılı olabilecek gelişmeleri tehlikeye sokarlar (xx)».**

Evet, dogmacılar, birşey yaratacak güçte olmadıkları için işi taklitçiliğe dökenler, anlamazlar, anlamak istemezler. Yalan yanlış ezberlenmiş metin parçalarını tekrarlamakla **«teori»** yaptıklarını sanırlar; ve devrimci **«pratik»** diye de, zamanı ve zemini hesabetmeden çıkışlar yapmaya özenirler.

Türkiye'de, **«bilimsel sosyalizmin»** bu türüne artık yer olmamalıdır. Tanzimat taklitçiliği, sosyalist harekete de bulaşmamalıdır.

İşimiz, Türkiye'yi sosyalizme götürmektir. Önce Türkiye'yi dünü ile, bugünü ile çok iyi tanıyacağız. Göreceğiz ki şartlar, somut şartlar, ne Rusya'nınkilere, ne Çin'inkilere, ne Küba'nınkilere benziyor. Eğer gerçekten «bilimsel» devrimcilersek, bize özgü şartlar içinde, bize özgü devrimci yolu bulmağa çalışacağız. Bizler yıllardır bu yoldayız. Halkımızın sosyalizmle ilk ilişkileri bu yolda kurulmağa başlamıştır.

Elbet sosyalizm bir tanedir; ama, yollar çeşitli, «modeller» çeşitlidir. Ataürk'üç «Biz bize benzeriz» sözü, 1921'lerde halkçı devleti, millî kurtuluş savaşının anti - emperyalist, anti - kapitalist niteliğini açıklayan konuşmasının sonunda söylediği bu söz yabana atılmamalı. Gerçekten «biz bize benzeriz». Ama zaten her toplum kendisine benzer. Devrimcilik, yorganı esnetip ayağa göre uzatmak hüneridir. Ayak da yorgan da bizimdir; başkasının değil!.

(x) Lenine, Lettre de loin, 1, (Oeuvres, Ed. Fr., 1,23, p. 330), (Zikreden L. Althusser, Pour Marx, s. 179.)

(xx) Mao-Tse-Toung, Quatre Essais Philosophiques, p. 44.

KÜÇÜK BİBLİOGRAFYA :

1 — L. Althusser, Pour Marx, pp. 163-224.

2 — F. Engels, Dialectique de la Nature.

3 — R. Garaudy, La Theorie Materialiste de la Connaissance.

4 — Lenine, Materialisme et Empiriocriticisme.

5 — Lenine, Cahiers Philosophiques.

6 — Lenine, Oeuvres, Ed. Fr. T. 33, pp. 487 et suiv.

7 — Mao-Tse-Toung, a.g.e., pp. 26-80.

8 — K. Marx, Contribution à la Critique de 1'Economie Politique, pp. 164-165 (Zikreden L. Althusser, a.g.e., 5-189)

9 — J. Staline, Materialisme dialectique et Materialisme historique.

10 — H. Lefebvre, Logique Formelle Logique Dialectique, pp. 147 - 225.

onbeş günlük, pazartesi günleri çıkar, siyaset, iktisat, kültür dergisi.
150 Kuruş

Yıl : 16 ● Cilt : XXIII ● Sayı : 374 ● **Yönetim yeri :** Yenişehir, Büyük Han 55 — Ankara ● **Haberleşme adresi :** FORUM dergisi, P. K. 131 — Ankara ● **Telefon :** 17 87 37 ● **İlân :** arka kapak 1000 Tl. (iki renkli : 1500 Tl.) — İç sayfalarda santimi 15 Tl. (sürekli ilânlarda indirim yapılır) — Yayın ilânları : kelimesi 75 kuruş ● **Abone :** yıllık 30, altı aylık 15 Tl. — ABD (uçak) 136 Tl. — Avrupa (uçak) 85 Tl. — Yabancı devletlere (âdi posta) 67 Tl. ● Eski sayılar 300 kuruş ● **Dizgi ve baskı:** Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti:, Sanayi Cad. Demir İşhanı, Ulus - Ankara, Tlf : 11 68 70 ● **Dağıtım :** Hürriyet Dağıtım A.Ş. — Cağaloğlu/İstanbul, Tf: 273854 ●